

Blwyddyn	Cymru	Prydain	Y Byd
1915	<ul style="list-style-type: none">➤ 2 Medi, 1915: Bu farw Kier Hardy, yr Aelod Seneddol Llafur cyntaf.➤ 4 Rhagfyr, 1915: Lanswyd y llong danfor gyntaf (J3) ym Mhenfro.➤ Yn Llanfair PG, Sir Fôn, sefydlwyd cangen gyntaf Sefydliad y Merched (Women's Institute W.I).➤ Dangoswyd <i>The Birth of a Nation</i>, ffilm ddadleuol D.W. Griffiths yn Efrog Newydd. Cymro oedd D.W. Griffiths a oedd yn un o sefydlwyr y diwydiant ffilm modern.	<ul style="list-style-type: none">➤ 19 Ionawr: Dechreuodd rhyfel yn yr awyr ar Brydain wrth i'r Almaenwyr ddefnyddio Zeppelins am y tro cyntaf.➤ 4 Chwefror: Cyrhaeddodd nifer y rhai a laddwyd yn y rhyfel 104,000.➤ 18 Chwefror: Canslwyd Gemau Olympaidd Berlin oedd i fod i ddigwydd.➤ 18 Mawrth: Anogodd y llywodraeth fenywod i fynd allan i weithio i helpu'r ymgyrch ryfel.	<ul style="list-style-type: none">➤ 10 Rhagfyr: Gwnaeth cwmni Ford yn UDA ei filiynfed car.
1916	<ul style="list-style-type: none">➤ 7 Rhagfyr: Daeth Lloyd George, Cymro Cymraeg, yn Brif Weinidog.➤ Lladdwyd 4,000 o filwyr 38^{ain} Adran y Gwarchodlu Cymreig, a 1,000 o filwyr y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig ym mrwydrau Somme a Mamtez.	<ul style="list-style-type: none">➤ 6 Ionawr: Pasiodd y Senedd Ddeddf Gorfodaeth Filwrol (Consgripsiwn).➤ 21 Mai: Dechreuodd Amser Haf Prydain, fel ffordd o arbed llosgi glo i greu golau yn y nos.	<ul style="list-style-type: none">➤ 8 Ebrill: Yn Norwy cafodd menywod yr hawl i bleidleisio mewn etholiadau cyffredinol.➤ 24 Ebrill: gwrthryfel yn Nulyn, Iwerddon yn erbyn Rheolaeth Prydain. Arweiniodd hyn at 'Wrthryfel y Pasg'.

	<ul style="list-style-type: none">➤ Jimmy Wilde – Pencampwr Bocsio'r Byd.		<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Gorffennaf: dechreuodd ymgyrch y Somme, gan arwain at filoedd o farwolaethau yn y ffosydd;➤ 15 Medi: defnyddiodd Prydain danciau yn y rhyfel am y tro cyntaf.➤ cafodd Woodrow Wilson ei ethol yn Llywydd UDA gan guro Charles Evans Hughes o drwch blewyn. Roedd tad Charles Evans Hughes yn weinidog Cymraeg o Dredegar.
1917	<ul style="list-style-type: none">➤ 31 Gorffennaf: Lladdwyd Hedd Wyn mewn brwydr ar Esgair Pilkem cyn iddo gael ei gadeirio'n brifardd Eisteddfod Genedlaethol Penbedw.➤ Carcharwyd Gwenallt, bardd ifanc o'r Allt-wen, Pontardawe, am ddwy flynedd am fod yn wrthwynebydd cydwbybodol, sef gwrthod ymrestru fel milwr am resymau moesol a chrefyddol.	<ul style="list-style-type: none">➤ Cafodd teulu Brenhinol Prydain wared ar bob teitl Almaenig: daeth Saxe-Coburg-Gotha yn Windsor a daeth Battenburg yn Mountbatten.	<ul style="list-style-type: none">➤ 16 Mawrth: ildiodd Czar Nicholas II y goron yn Rwsia. Arweiniodd hyn at chwyldro Rwsia ar 7 Tachwedd.➤ 6 Ebrill: Ymunodd America â'r Rhyfel Byd Cyntaf.
1918	<ul style="list-style-type: none">➤ Hydref / Gaeaf: Cafodd Cymru ei tharo gan fflw marwol.	<ul style="list-style-type: none">➤ 25 Ionawr: Cyflwynodd Llywodraeth Prydain bolisi dau ddiwrnod heb gig	<ul style="list-style-type: none">➤ Lladdwyd cyn-Czar Rwsia a'i deulu gan Folsefigiaid Rwsia.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 27 Medi: Bu farw Morfydd Owen, y cyfansoddwr a'r cerddor yng Nghraig-y-môr, y Mwmbwls, tra oedd ar ei gwyliau. 27 mlwydd oed yn unig oedd hi ac roedd yn briod ag Ernest Jones o Dre-gŵyr, cofiannydd a chydweithiwr Sigmund Freud.	<p>yr wythnos i ymdopi â phrinder bwyd.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 12 Tachwedd: Roedd gan Brydain ddyledion rhyfel o £7,100 miliwn.➤ 23 Tachwedd: Dechreuodd gemau pêl-droed y Gynghrair eto ym Mhrydain.➤ 28 Rhagfyr: pleidleisiodd menywod dros 30 am y tro cyntaf mewn etholiad cyffredinol.	<ul style="list-style-type: none">➤ 11 Tachwedd: Llofnododd yr Almaen y Cadoediad – felly daeth diwedd i'r Rhyfel Byd Cyntaf oedd wedi hawlio bywydau 10 miliwn o filwyr y gynghrair a'r gelyn.
1919	<ul style="list-style-type: none">➤ 12 Mehefin: Galwadau am senedd ranbarthol i Gymru.➤ 27 Medi: Bu farw Adelina Patti o Graig y Nos, Cwm Tawe. Cantores opera fyd-enwog oedd hi.	<ul style="list-style-type: none">➤ 5 Gorffennaf: Am y tro cyntaf, enillodd menyw nad oedd yn dod o wlad oedd yn siarad Saesneg bencampwriaeth menywod Wimbledon. Suzanne Lenglen o Ffrainc oedd hi.➤ 16 Hydref: Sefydlodd y Llywodraeth Gomisiwn i edrych ar system o ddatganoli ffederal i'r DU.➤ 28 Tachwedd: Daeth Nancy Astor yn AS benywaidd cyntaf Prydain. Cafodd ei hethol yn AS Ceidwadol dros Plymouth mewn isetholiad.	<ul style="list-style-type: none">➤ 17 Ebrill: Daeth pedwar o brif artistiaid y ffilmiau at ei gilydd i greu cwmni newydd o'r enw United Artists, yn Hollywood. Mary Pickford, Douglas Fairbank, Charles Chaplin a D.W. Griffith oedd yr artistiaid.➤ 28 Mehefin: Arwyddodd yr Almaen y Cytundeb Heddwch yn Versailles.
1920	<ul style="list-style-type: none">➤ Sefydlwyd yr Eglwys yng Nghymru'n swyddogol.	<ul style="list-style-type: none">➤ 31 Awst: Datgelodd adroddiad heddlu Llundain fod mwy o geir	

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Chwaraeodd Billy Meredith yn 45 oed dros dîm pêl-droed rhyngwladol Cymru, gan guro Lloegr yn Highbury. Bu'n chwarae'n broffesiynol dros Manchester United. ➤ Agorodd Prifysgol Cymru Abertawe ei drysau i fyfyrwyr am y tro cyntaf. 	<p>modur wedi arwain at fwy o farwolaethau ar y ffyrdd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Hydref: Roedd glowyr allan ar streic genedlaethol. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Ionawr: Daeth y gwaharddiad yn ddeddf yn UDA – yn gwahardd cynhyrchu a gwerthu alcohol. ➤ Awst: Cynhaliwyd y gemau Olympaidd yn Antwerp, gwlad Belg. ➤ 10 Medi: Yn India, mabwysiadodd plaid y Gyngres genedlaethol raglen Gandhi, sef peidio â chydweithredu â Llywodraeth India. Roedd hyn wedi'i seilio ar ddull di-drais. ➤ 21 Tachwedd: Oherwydd y lladd yn Iwerddon ar y diwrnod hwn, cafodd ei alw'n 'Bloody Sunday'. Ym Mharc Croke yn Nulyn, pencadlys y Gymdeithas Campau Gwyddelig, cafodd 12 o bobl eu lladd gan y 'Black and Tans' (heddlu arbennig) a milwyr pan oedd gêm bêl-droed ar fin dechrau.
1921	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dangosodd y cyfrifiad gwymp syfrdanol yn nifer a chanran y siaradwyr Cymraeg yng Nghymru dros 3 blwydd oed: ➤ 1911 – 43.5% (977,366) ➤ 1921 – 37.2% (929,183) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Chwefror: Roedd dros 1 filiwn o bobl yn ddi-waith ym Mhrydain (gan gynnwys 368,000 o gyn-filwyr). ➤ 17 Mawrth: Agorwyd y clinig rheoli cenhedlu cyntaf yn Llundain. ➤ 15 Mai: Roedd hi'n swyddogol ei bod hi'n well gan fenywod wisgo sgertiau 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Iwerddon: Mwy o drais yn Iwerddon wrth i'r Gwyddelod ymladd am ryddid o Reolaeth Prydain. ➤ 7 Rhagfyr: Llofnododd swyddogion Prydeinig a Gwyddelig gytundeb i greu Gweriniaeth Iwerddon.

		<p>byrrach, gan ddangos crothau eu coesau.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 10 Mehefin: Roedd 2.2 miliwn o bobl yn ddi-waith ym Mhrydain.➤ 25 Mehefin: Bu'n bwrw glaw ar ôl sychder o 100 niwrnod ym Mhrydain.➤ 1 Awst: Roedd cynnydd yn nifer y bobl oedd yn mynd am ddiwrnod i lan y môr. Daeth hyn i'r amlwg oherwydd bod mwy o gardiau post o drefi glan môr.	<p>Digwyddiad pwysig yn hanes meddygaeth wrth ddarganfod bod inswlin yn cynnig gobaith i'r rhai oedd yn dioddef o ddiabetes. Frederick Banting a Charles Best wnaeth y darganfyddiad yng Nghanada.</p>
1922	<ul style="list-style-type: none">➤ Cafodd Urdd Gobaith Cymru Fach ei sylfaenu gan Ifan ab Owen Edwards.➤ Dechrau anfon Neges Ewyllys Da Dros Heddwch oddi wrth bobl ifanc Cymru i bob cenedl er mwyn hyrwyddo heddwch.	<ul style="list-style-type: none">➤ 7 Chwefror: Roedd adroddiadau am glwy'r traed a'r genau, ac arweiniodd hyn at ladd 8,500 o wartheg, 1,000 o ddefaid a 2,500 o foch.➤ 22 Mai: Y tymheredd uchaf yn Llundain am 50 mlynedd - 88 °F (31 °C) yn y cysgod.➤ 2 Awst: Bu farw Alexander Graham Bell a ddyfeisiodd y ffôn.➤ 14 Awst: Bu farw'r Arglwydd Northcliffe, arloesydd papurau newydd poblogaidd a sylfaenydd y Daily Mail.➤ 18 Hydref: Cafodd y BBC ei sefydlu.➤ 25 Hydref: Bu farw George Cadbury, cawr ym myd siocled.	<ul style="list-style-type: none">➤ 16 Mehefin: Cynhaliwyd yr etholiadau cyntaf yng Ngweriniaeth Rydd Iwerddon.➤ 27 Gorffennaf: Roedd yr Almaen yn methu dal ati i dalu'r dyledion rhyfel. Roedd y wlad yn wynebu distryw ac roedd y bobl yn dioddef.➤ 22 Awst: Yn Cork, saethwyd Michael Collins, gwleidydd Gwyddelig ac ymladdwr dros Weriniaeth rydd Iwerddon.➤ 29 Tachwedd: Cafwyd hyd i drysorau Tutankhamun yn Nyffryn y Brenhinoedd yn yr Aifft.

			<p>➤ 30 Tachwedd: Yn Munich, yr Almaen, anerchodd Adolf Hitler dyrfa o 50,000.</p>
1923	<p>➤ 13 Chwefror: Cafodd y Gymraeg ei chlywed ar y radio am y tro cyntaf yng Nghymru.</p>	<p>➤ 13 Gorffennaf: Pasiwyd deddfau i wahardd gwerthu alcohol i unrhyw un o dan 18 mlwydd oed.</p>	<p>➤ 16 Chwefror: Dyluniodd Coco Chanel – brenhines ffasiwn Ffrainc – siwmperi i fenywod. Roedd ei chynlluniau wedi gweddnwid ffasiwn i fenywod.</p> <p>➤ 16 Medi: Lladdodd daeargryn yn Tokyo, Japan, 300,000 o bobl a bu'n rhaid i dros filiwn o bobl adael eu cartrefi.</p>
1924	<p>➤ 31 Mai: Bu farw David Ivon Jones o Aberystwyth o dwbercwlosis yn Yalta, Rwsia. Roedd yn gomiwnydd a ymladdodd yn ddygn dros hawliau poblogaeth ddu De Affrica.</p> <p>➤ 25 Medi: Ar draeth Pentywyn, torrodd Malcolm Campbell y record am y car cyflymaf ar y tir, gan gyrraedd cyflymder o 146.16 milltir yr awr yn ei gar Sunbeam.</p>	<p>➤ 22 Ionawr: Enillodd y blaid Lafur yr etholiad cyffredinol yn llwyr a daeth Ramsay MacDonald yn Brif Weinidog Llafur cyntaf.</p> <p>➤ 16 Chwefror: Roedd pob porthladd yn y wlad ar gau oherwydd Streic y Docwyr.</p> <p>➤ 20 Awst: Cafwyd cytundeb oedd yn rhoi'r hawl i 3,000 teulu o'r DU i ymfudo i Ganada a byw ar ffermydd.</p>	<p>➤ 12 Ionawr: Bu farw Lenin, sylfaenydd yr Undeb Sofietaidd.</p> <p>➤ Gorffennaf: Cynhaliwyd gemau Olympaidd Paris.</p>

1925	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 3 Chwefror: Claddwyd Jim Driscoll, Pencampwr Bocsió Pwysau Plu'r Byd yng Nghaerdydd. ➤ Dechreuodd Clough Williams Ellis ar y gwaith o greu pentref Eidalaid yng Nghymru. Portmeirion yw enw'r pentref nawr. ➤ 5 Awst: Ym Mhwllheli, cafodd Y Blaid Fach (Plaid Cymru) ei ffurfio. ➤ 12 Rhagfyr: Sefydlwyd 5SX Radio Abertawe. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 18 Mawrth: Dinistriodd tân ddau lawr o amgueddfa gwaith cwyr Madam Tussauds yn Llundain. ➤ 18 Gorffennaf: Adroddwyd bod 10 miliwn o bobl yn gwranddo ar ddarllediadau radio ym Mhrydain. ➤ 29 Medi: Peintwyd llinellau traffig gwyn ar heolydd yn Llundain am y tro cyntaf i wahanu'r traffig. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Mehefin: Yn Ne Affrica daeth gwaharddiad lliw yn gyfreithlon, fel nad oedd pobl ddu'n gallu cael swyddi medrus. ➤ 18 Gorffennaf: Cyhoeddwyd 'Mein Kampf', llyfr Hitler. ➤ 21 Gorffennaf: Cafodd athro bywydeg yn Tennessee, UDA, ddirwy am addysgu damcaniaeth esblygiad Darwin. ➤ 8 Awst: Cynhaliwyd Cynhadledd genedlaethol gyntaf y Ku Klux Klan yn Washington.
1926	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Rhagfyr: Lansiodd W.H. Powning y gwasanaeth ffôn cyhoeddus cyntaf rhwng Cymru ac America, o'r Swyddfa Bost yn Abertawe. Roedd galwad ffôn 3 munud yn costio £15 a £5 ychwanegol am bob munud wedi hynny. ➤ Cynhaliwyd yr Eisteddfod Genedlaethol yn Abertawe. Gwenallt enillodd y gadair. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 25 Ionawr: Dywedodd y llawfeddyg Syr Berkeley Moynihan y gallai canser y tafod gael ei achosi gan ysmegu. ➤ 27 Ionawr: Dangosodd John Logie Baird y delweddau symudol cyntaf wedi'u trosglwyddo heb wifrau yn y Sefydliad Brenhinol yn Llundain. Dyma'r cam cyntaf i gael teledu. ➤ 17 Chwefror: Rhybuddiodd Dr J.S. Russell yn y Sefydliad Hylendid am 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 24 Ebrill: Terfysgoedd rhwng Hindŵiaid a Mwslimiaid yn India. ➤ 4 Gorffennaf: Dechreuodd cyngres gyntaf y blaid Natsiaidd, yn yr Almaen, wedi'i galw gan Adolf Hitler. ➤ 19 Medi: Ysgubodd corwynt drwy Florida, UDA gan ladd 1,500 a gadael 40,000 yn ddigartref.

		<p>beryglon yfed ac ysmegu i iechyd pobl a bod y ffasiwn ymysg menywod i fod yn denau iawn yn beryglus iawn i iechyd hefyd.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 5 Mai: Cynhaliwyd streic genedlaethol am naw niwrnod.	
1927	<ul style="list-style-type: none">➤ 21 Ebrill: Agorwyd Amgueddfa Genedlaethol Cymru yng Nghaerdydd.➤ Cyhoeddodd Rhys Davies, awdur o Glydach a aeth i Lundain ei dri llyfr cyntaf, sef 'The Withered Root', 'Aaron', a 'The Song of songs and other stories'➤ 23 Tachwedd: Cerddodd 200 glöwr di-waith o'r Rhondda 180 milltir i Lundain. Gwrthododd y Prif Weinidog Stanley Baldwin gwrdd â nhw.	<ul style="list-style-type: none">➤ 21 Ionawr: Amcangyfrifwyd bod 500,000 o ffonau yn cael eu defnyddio nawr.➤ 26 Chwefror: 1,000 o bobl yr wythnos yn marw o ffliw;➤ 19 Mai: Adroddiad bod mwy o drinwyr gwallt oherwydd y ffasiwn newydd i fenywod dorri eu gwalltiau'n fyr.	<ul style="list-style-type: none">➤ Glaniodd awyren Charles Lindbergh yn Ffrainc ar ôl hedfan ar draws Cefnfor Iwerydd.➤ Enillodd UDA gystadleuaeth golff cwpan Ryder am y tro cyntaf;<ul style="list-style-type: none">➤ 29 Tachwedd: Yn Buenos Aires, yr Ariannin, enillodd Alexandre Alekhine o Ffrainc bencampwriaeth gwyddbwyll y byd.
1928	<ul style="list-style-type: none">➤ 18 Mehefin: Amelia Earhart oedd y fenyw gyntaf i hedfan ar draws Cefnfor Iwerydd o America i Ewrop, gan adael	<ul style="list-style-type: none">➤ 6 Ionawr: Gorlifodd afon Tafwys yn Llundain, dros ardal oedd isel o Lundain a boddi 14 o bobl gan gynnwys 4 chwaer ifanc. Bu'n rhaid i gannoedd symud o'u cartrefi.	<ul style="list-style-type: none">➤ 30 Medi: Darganfu Alexander Fleming benisilin.➤ 26 Mawrth: Gwerthwyd bron i bum miliwn o gyfranddaliadau, record wrth fasnachu yn Wall Street.

	<p>Newfoundland a glanio ym Mhorth Tywyn.</p>	<ul style="list-style-type: none">➤ 14 Ionawr: Bu farw Thomas Hardy, yr awdur.➤ 7 Mai: Cafodd menywod rhwng 21 a 30 y bleidlais.➤ 15 Mai: Bu farw Emmeline Pankhurst, y swffragét.➤ 10 Awst: Cyhoeddwyd mai poblogaeth y DU oedd yn ysmegu fwyaf – cyfartaledd o 3.4 pwys o dybaco'r person.	<ul style="list-style-type: none">➤ Awst: Cynhaliwyd y Gemau Olympaidd yn Amsterdam, yr Iseldiroedd.
1929	<ul style="list-style-type: none">➤ Chwefror: Dangoswyd y ffilm sain gyntaf yng Nghymru yn sinema 'Queen' yng Nghaerdydd. <i>Singing Fool</i> gan Al Johnson oedd y ffilm.➤ 31 Mai: Eisteddfod yr Urdd gyntaf yn cael ei chynnal yng Nghorwen, gogledd Cymru.➤ 30 Mai: Aneurin Bevan yn cael ei ethol yn aelod seneddol am y tro cyntaf. Aeth ymlaen i greu'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol. Hefyd, Megan Lloyd George oedd yr Aelod Seneddol benywaidd cyntaf i Gymru.➤ Y tro olaf i'r Eisteddfod Genedlaethol gael ei chynnal y	<ul style="list-style-type: none">➤ 10 Mehefin: Margaret Bondfield oedd y fenyw gyntaf i fod yn aelod o gabinet y Llywodraeth.	<ul style="list-style-type: none">➤ 14 Chwefror: Cyflafan San Ffolant yn Chicago, ymladd rhwng giangiau Al Capone a giang arall.➤ 24 Hydref: Cwmp Wall Street, cwmpodd gwerth cyfrandaliadau ar y Gyfnewidfa Stoc yn Efrog Newydd, a hynny'n effeithio ar economi'r byd.

	<p>tu allan i Gymru – cafodd ei chynnal yn Lerpwl.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Yn 1929 cyrhaeddodd nifer y ceir yng Nghymru 100,000.➤ Awst: Agorwyd Glan-llyn, gwersyll cyntaf yr Urdd ger y Bala yng ngogledd Cymru.		
1930	<ul style="list-style-type: none">➤ Ionawr: Maurice Turnbull o Gaerdydd, chwaraewr rhyngwladol rygbi a hoci dros Gymru, oedd y Cymro cyntaf i gael ei ddewis i chwarae criced dros Loegr a buodd ar daith yn Awstralia a Seland Newydd.➤ Tachwedd: James J. Davies o Dredegar yn wreiddiol oedd y Cymro cyntaf i gael ei ethol yn seneddwr dros Pennsylvania, Unol Daleithiau America. Dychwelodd fwy nag unwaith i Dredegar a phrynu tŷ a gafodd ei droi'n llyfrgell i bobl y dref.➤ 24 Rhagfyr: Agorwyd yr Hostel Ieuencid gyntaf ym Mhrydain yng Nghymru - Neuadd Pennant, Dyffryn Conwy.	<ul style="list-style-type: none">➤ 2 Mawrth: Bu farw D.H. Lawrence, y nofelydd.➤ 14 Mawrth: Cymeradwyodd Pwyllgor Twnnel y Sianel gynllun i adeiladu twnnel o Loegr i Ffrainc.➤ 7 Gorffennaf - Bu farw Syr Arthur Conan Doyle, yr awdur a greodd Sherlock Holmes.➤ 28 Awst: Yn y DU bu farw 24 o bobl oherwydd y gwres mawr, wrth i'r tymheredd godi i 94 °F (34 °C).➤ 30 Awst: £215 oedd car Morris Major newydd sbon a gynhyrchwyd yn Cowley, Rhydychen.➤ 15 Medi: Cafodd llawer o adeiladau eu codi yn Llundain, ers 1925, roedd 250,000 o adeiladau newydd wedi'u codi.	<ul style="list-style-type: none">➤ 6 Ionawr: Torrodd Don Bradman record y byd mewn criced gan sgorio 452 rhediad mewn un batiad.➤ 6 Ebrill: Cafodd Gandhi ei arestio am dorri'r ddeddf halen yn India.➤ 6 Mehefin: Cafodd llyisiau wedi'u rhewi eu gwerthu am y tro cyntaf yn Unol Daleithiau America.➤ 30 Gorffennaf: Enillodd Uruguay gystadleuaeth gyntaf cwpan y Byd mewn pêl-droed.➤ Cafodd defnydd ffibr synthetig newydd ei ddarganfod gan Wallace Carothers o Gwmni Du Pont yn America. Nylon oedd ei enw.

1931	<ul style="list-style-type: none">➤ 25 Hydref: Cafodd Cymru gêm gyfartal yn erbyn yr Alban mewn pêl-droed, ond oherwydd bod clybiau Lloegr yn gwrthod rhyddhau chwaraewyr Cymru, roedd y tîm yn cynnwys naw cap newydd, nifer ohonyn nhw'n chwaraewyr amatur oedd yn chwarae i dimau lleol. Daeth y tîm hwn yn enwog a'r enw arnyn nhw oedd "The Great Unknowns"; aeth Cymru ymlaen i ennill y twrnamaint rhyngwladol yn 1933, 34, 17 a rhannu'r wobwr yn 1939.➤ 21 Tachwedd: Cafodd John Sampson, yr ysgolhaig o sipsi, angladd traddodiadol i sipsiwn traddodiadol yn Llangwm, Gogledd Cymru, gydag Augustus John yn arwain yr angladd.➤ Rhagfyr: Cyhoeddwyd un o'r llyfrau Cymraeg cyntaf i blant, sef 'Llyfr Mawr y Plant' gan Jennie Thomas a JO Williams.	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Ionawr: Daeth Deddf Traffig y Ffyrdd i rym, gan gyflwyno heddlu traffig ac yswiriant trydydd parti gorfodol.➤ 19 Mehefin: Cafodd ffermwyr eu gwahardd rhag symud unrhyw anifeiliaid oherwydd epidemig o glwy'r traed a'r genau.➤ 20 Medi: Prydain yn wynebu argyfwng ariannol a bu'n rhaid dibrisio'r bunt oddi ar y safon aur. Caeodd Cyfnewidfa Stoc Llundain am ddau ddiwrnod oherwydd yr argyfwng gyda diweithdra dros 2,71 miliwn.➤ 15 Rhagfyr: Ar ôl cyfnod o dreialu yn Llundain, cyhoeddwyd bod goleuadau traffig yn mynd i gael eu defnyddio dros Brydain i gyd.	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Mai: Agorwyd yr Empire State Building yn Efrog Newydd. Ar y pryd hwn oedd adeilad uchaf y byd.➤ Daeth Mahatma Gandhi, yr arweinydd o India, i ymweld â Phrydain.➤ 22 Hydref: Cafodd Al Capone, gangster o Chicago ei garcharu am 11 mlynedd am osgoi talu treth.➤ 18 Hydref: Bu farw Thomas Edison, dyfeisydd toreithiog yn 84 oed yn New Jersey. Gwnaeth gyfraniadau mawr i ddyfeisio'r ffôn, y gramoffon, y golau trydan a delweddau symudol. Cododd batent ar 1,100 dyfais.
------	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none">➤ Penodwyd Cynan (y Parch Albert Evans) yn sensor swyddogol ar gyfer cynyrchiadau ffilm a'r theatr yng Nghymru. Bwriad hyn oedd sicrhau bod pob cynhyrchiad yn addas yn foesol.		
1932	<ul style="list-style-type: none">➤ Awst: Agorwyd gwerysll yr Urdd yn Llangrannog.➤ Awst: Y ffigurau diweithdra swyddogol i Gymru oedd 42.8% o boblogaeth y dynion - cyfanswm o 227,000.	<p>20 Mai: Agorwyd Pencadlys y BBC yn Portland Place yn Llundain.</p> <p>8 Hydref: Rhoddodd Cerddorfa Ffilharmonig Llundain ei chyngerdd cyntaf o dan arweiniad Syr Thomas Beecham, ei sylfaenydd.</p>	<ul style="list-style-type: none">➤ 18 Mawrth: Agorwyd Pont Harbwr Sydney yn Awstralia.➤ 4 Ebrill: Daeth gwyddonwyr o hyd i Fitamin C a'i arunigo yn America.➤ Awst: Cynhaliwyd Gemau Olympaidd Los Angeles.
1933	<ul style="list-style-type: none">➤ 29 Gorffennaf: Sefydlwyd y Bwrdd Marchnata Llaeth, oedd yn gwarantu siec i ffermwyr bob mis am eu llaeth. Roedd hyn yn golygu ei bod hi'n haws gwneud bywoliaeth wrth ffermio yng nghefn gwlad Cymru.	<ul style="list-style-type: none">➤ 4 Ebrill: Gwelwyd anghenfil Loch Ness ger Inverness yn yr Alban am y tro cyntaf.➤ 5 Hydref: Dechrau ar y gwaith gwerth £95 miliwn o glirio slymiau Birmingham.	<ul style="list-style-type: none">➤ 30 Ionawr: Hitler yn cael ei ethol yn Ganghellor yr Almaen.➤ 5 Chwefror: Y gwaharddiad ar alcohol yn cael ei godi yn yr Unol Daleithiau, felly roedd hi'n gyfreithiol i werthu alcohol eto.
1934	<ul style="list-style-type: none">➤ 2 Awst: Agorwyd Neuadd y Dref newydd Abertawe a daeth yn gartref i furluniau Syr Frank Brangwyn (Paneli'r	<ul style="list-style-type: none">➤ 23 Chwefror: Bu farw Edward Elgar y cyfansoddwr.➤ 18 Gorffennaf: Agorwyd twnnel o dan afon Mersi.	<ul style="list-style-type: none">➤ 10 Mehefin: Enillodd yr Eidal gwpan y byd pêl-droed gan guro Czechoslovakia.

	<p>Ymerodraeth). Daethon nhw i Abertawe ar ôl iddyn nhw gael eu comisiynu a'u gwrthod gan Dŷ'r Arglwyddi yn Llundain.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 22 Medi: Ttrychineb ym Mhwl Glo Gresffordd, ger Wrecsam, gan arwain at 265 marwolaeth.➤ 10 Tachwedd: Cymdeithas Cerdd Dant Cymru yn cael ei sefydlu, i warchod y canu traddodiadol gyda'r delyn.		<ul style="list-style-type: none">➤ 4 Gorffennaf: Bu farw Marie Curie y gwyddonydd enwog.➤ 5 Hydref: Gwrthryfel yn erbyn gwladwriaeth Sbaen yn dechrau yng Nghatalonia.
1936	<ul style="list-style-type: none">➤ 27 Mawrth: Roedd gan 12% o gartrefi Cymru drwydded radio. 264,140 trwydded ar gyfer poblogaeth o 2.1 miliwn o bobl.➤ 8 Medi: Llosgodd Saunders Lewis, DJ Williams a Lewis Valentine yr ysgol fomio ger Pwllheli fel protest. Cafodd y tri eu carcharu. Roedd yn cael ei ystyried yn drobwynt i wleidyddiaeth Cymru a chenedlaetholdeb Cymreig.➤ Tachwedd: Ymunodd nifer o Gymry â'r frigâd Ryngwladol i ymladd yn erbyn ffasgaeth yn Sbaen - yn erbyn y Cadfridog	<ul style="list-style-type: none">➤ 20 Ionawr: Bu farw George y pumed a daeth ei fab Edward yr wythfed yn frenin.➤ 4 Medi: Cwrddodd Lloyd George â Hitler yn yr Almaen.➤ 5 Hydref: Gorymdaith Jarrow - gorymdaith 300 milltir gan ddynion di-waith o dref Jarrow yng ngogledd ddwyrain Lloegr i Lundain.➤ 11 Rhagfyr: Iildiodd Edward yr wythfed y goron.	<ul style="list-style-type: none">➤ 19 Gorffennaf: Glaniodd Franco yn Cadiz a dechreuodd rhyfel cartref Sbaen.➤ 3 Awst: Enillodd Jessie Owens, dyn du, dair medal aur yng Ngemau Olympaidd Berlin.

	Franco. Ymunodd 177 Cymro i gyd a lladdwyd 33.		
1937	<ul style="list-style-type: none">➤ Haf: Ymddangosodd rhifyn cyntaf y cylchgrawn llenyddol gan y rhai oedd yn ysgrifennu yn Saesneg yng Nghymru. <i>Wales</i> oedd ei enw a'r golygydd oedd Keidrych Rhys o Fethlehem ger Llandeilo. Cafodd dau o'r rhifynnau eu golygu gan Dylan Thomas a Nigel Heseltine. Roedd y brandio ar gyfer y cyhoeddiad wedi'i seilio ar y syniad "er ein bod yn ysgrifennu yn Saesneg, mae ein gwreiddiau yng Nghymru".➤ Cafodd ras geffylau'r Grand National ei hennill gan geffyl o'r enw 'Royal Mail'. Hugh Lloyd, Cymro, oedd ei berchennog, Ivor Anthony o Gydweli oedd yr hyfforddwr, ac Evan Williams o'r Bont-faen oedd y jôc.➤ 4 Gorffennaf: Agorodd y BBC led band radio newydd yn benodol ar gyfer darllediadau	<ul style="list-style-type: none">➤ 12 Mai: Darllediad allanol cyntaf y BBC oedd coroni'r Brenin George y chweched yn Abaty Westminster.	<ul style="list-style-type: none">➤ 16 Chwefror: Codwyd patent ar y ffibr newydd 'neilon'.➤ 16 Ebrill: Dinistriwyd tref Guernica yn ystod Rhyfel Cartref Sbaen gan fomiau awyrennau'r Almaen.➤ 6 Mai: Lladdwyd 30 o bobl wrth i long awyr Hindenburg gynnau wrth lanio yn yr Unol Daleithiau.

	<p>Cymraeg ar ôl ymgyrchu gan Bwyllgor Darlledu Prifysgol Cymru a chwynion gan wrandawyr yn Lloegr am glywed Cymraeg ar eu radio.</p>		
1938	<ul style="list-style-type: none">➤ 7 Gorffennaf: Cafodd Augustus John, yr artist o Gymro o Ddinbych-y-Pysgod, ei ddewis yn un o dri arlunydd Prydeinig i arddangos yn y Louvre ym Mharis. Roedd y Natsïaid wedi gwahardd dangos ei waith. Bu Augustus John yn dilyn ffordd o fyw fohemaidd. Daeth yn enwog nid yn unig fel artist ond fel rhywun oedd yn astudio bywyd Sipsiwn Romani, a daeth yn un o ffrindiau Dylan Thomas. Yn wir, oddi ar Augustus John y dygodd Dylan Caitlin Macnamara, a ddaeth yn wraig iddo.➤ 22 Hydref: Ym Mharc Ninian yng Nghaerdydd, curodd tîm pêl-droed Cymru dîm Lloegr mewn buddugoliaeth gofiadwy o 4 gôl i ddwy. Yn gynharach yn y flwyddyn roedd Lloegr wedi	<ul style="list-style-type: none">➤ Llofnododd Neville Chamberlain gytundeb â'r Almaen, Ffrainc a'r Eidal, yn Munich, er mwyn sicrhau "heddwch yn ein cyfnod ni" i Ewrop gyfan.	<ul style="list-style-type: none">➤ 14 Mawrth: Gorymdeithiodd Hitler drwy Vienna ddiwrnod ar ôl cyhoeddi bod yr Almaen ac Awstria wedi'u huno.➤ Cafodd Sigmund Freud, Iddew o Awstria (tad seicdreiddiad a niwroleg) ei hedfan o Vienna yn Awstria i fyw yn Llundain oherwydd i'r Natsïaid oresgyn Awstria. Gwrthododd yr S.S. a'r Gestapo roi caniatâd i Freud adael y wlad am 3 mis. Gyda help Ernest Jones, ei gydweithiwr o Gymro, y llwyddodd Freud i ddianc.➤ 3 Gorffennaf: Torrodd trên locomotif stêm o'r enw Mallard, y record am injan stêm drwy deithio ar 126 milltir yr awr.➤ 27 Medi: Lansiyd y Queen Elizabeth, y llong fwyaf i deithwyr.➤ 9 Tachwedd: Ymosododd y Natsïaid ar Iddewon yr Almaen mewn digwyddiad a gafodd ei enwi'n

	<p>curo'r Almaen o 6 gôl i 3. Roedd y rhai a sgoriodd dros Gymru i gyd yn dod o ardal Ferthyr Tudful.</p> <p>➤ 23 Tachwedd: Agorwyd y Deml Heddwch ac Iechyd ym Mharc Cathays, Caerdydd. Cafodd ei hadeiladu'n gartref i ddau fudiad - syniad gwreiddiol gan David Davies, Llandinam ac roedd dau ddiben i fod iddo. Y cyntaf oedd rhoi cartref i Gymdeithas Coffa Genedlaethol Cymru'r Brenin Edward y seithfed corff gwirfoddol er mwyn atal, trin a dileu twbercwlosis yr oedd yr Arglwydd Davies wedi'i sefydlu yn 1910. Davies oedd llywydd cyntaf Cyngor Cenedlaethol Cymru Undeb Cynghrair y Cenhedloedd ac yn 1934 addawodd £58,000 tuag at godi adeilad i'r ddau fudiad. Roedd yr Arglwydd Davies eisiau i'r Deml Heddwch ac Iechyd fod yn "gofeb i'r dynion dewr hynny o bob cenedl a roddodd eu bywydau yn y rhyfel a oedd i</p>		<p><i>Kristallnacht</i> , noson dryllio'r gwydr.</p>
--	---	--	--

	<p>fod i orffen pob rhyfel" ac felly cafodd ei gyflwyno er cof am y rhai a oedd wedi rhoi eu bywydau yn y rhyfel hwnnw. Roedd Davies wedi ymladd yn y ffosydd yn ystod y rhyfel hwn, ac roedd wrthi'n ddyfal yn chwilio am drefn ryngwladol sefydlog drwy Gynghrair y Cenhedloedd ac Undeb Cynghrair y Cenhedloedd. Roedd eisiau gweld Heddlu Rhyngwladol cryf yn cael ei sefydlu fel bod modd cael cytundeb a heddwch rhyngwladol. Cafodd y Deml ei hagor gan Mrs Minnie James o Ddowlais, Merthyr, a gollodd dri mab yn y Rhyfel Byd Cyntaf.</p>		
1939	<ul style="list-style-type: none">➤ 2 Mehefin: Aeth y llong danfor HMS <i>Thetis</i> i drafferth oddi ar yr arfordir ym Mae Lerpwl. Ceisiodd bad achub Llandudno achub y llongwyr tanfor, ond lladdwyd 99 o'r criw o 103. Boddodd rhai, cafodd eraill eu dal heb aer.	<ul style="list-style-type: none">➤ 3 Medi: Cyhoeddodd Neville Chamberlain, Prif weinidog Prydain, fod Prydain mewn rhyfel yn erbyn yr Almaen.➤ Dechreuodd menywod ifanc weithio ar y tir - 'land girls' oedd yr enw arnyh nhw ac roedden nhw'n rhan o'r	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Ebrill: Daeth Rhyfel Cartref Sbaen i ben gyda buddugoliaeth i'r ffasgwyr o dan arweinyddiaeth y Cadfridog Franco.➤ 24 Awst: Llofnododd yr Almaen a'r Undeb Sofietaidd gytundeb heddwch.

	<ul style="list-style-type: none">➤ Enillodd Arthur Whitford o Abertawe ei 10^{fed} teitl Gymnasteg Prydeinig, gan ennill bob blwyddyn o 1928 i 1936. Dechreuodd hyfforddi yng Nghlwb y Bechgyn yn Eglwys Sgeti. Ef oedd y cyntaf i gyflwyno trefn hyfforddi i gymnastwyr.➤ Mai: Cafodd pob cartref yng Nghymru fasgiau nwy oherwydd bod rhyfel yn bygwth.➤ 2 Mai: Yn y pen draw, cytunodd Swyddfa'r Post i roi cyfarwyddiadau dwyieithog mewn blychau ffôn yng Nghymru. Enillwyd y ddadl oherwydd bod y cyfarwyddiadau i ddefnyddio'r blwch ffôn yn Llundain, er enghraifft yng Ngorsaf Victoria, yn Saesneg, Ffrangeg ac Almaeneg.➤ Awst: Dechreuwyd ffilmio'r ffilm <i>Proud Valley</i>. Roedd hi'n adrodd hanes pentref glofaol yng Nghymru a sut cafodd gweithiwr du (a chwaraewyd	ymdrech ryfel i dyfu rhagor o fwyd o'r tir.	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Medi: Yr Almaen yn goresgyn Gwlad Pwyl.➤ 30 Tachwedd: Yr Undeb Sofietaidd yn ymosod ar y Ffindir.
--	--	---	--

	<p>gan Paul Robeson, actor a chanwr o America) ei dderbyn yn rhan o'r gymuned lofaol. Roedd hyn yn ddechrau perthynas gref rhwng Paul Robeson, a ddioddefodd lawer o ragfarn hiliol yn ystod ei yrfa, a chymunedau glofaol Cymru.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 18 Medi: Bu farw Gwen John, arlunydd talentog o Sir Benfro, a chwaer Augustus John, yn Dieppe, Normandi, Ffrainc. Astudiodd yn Ysgol Gelf Slade, Llundain, cyn symud i Baris.➤ 25 Medi: Agorwyd yr ysgol gynradd Gymraeg gyntaf yn Aberystwyth gan Syr Ifan ab Owen Edwards, a sylfaenodd fudiad yr Urdd. Dechreuodd gyda 7 disgybl; yna erbyn diwedd 1940 - 17 disgybl, 32 erbyn 1942 a 71 erbyn 1945.➤ 29 Medi: Gadawodd y Swyddfa Ryfel i aelodau'r lluoedd Prydeinig ysgrifennu llythyrau Cymraeg adref a chafodd gwrthwynebwyr cydwybodol hawl i gael eu tribiwnlys wedi'i		
--	---	--	--

	glywed drwy gyfrwng y Gymraeg.		
1940	<ul style="list-style-type: none">➤ 21 Ionawr: Yn Rhaeadr Gwy, Powys, cofnodwyd y tymheredd isaf erioed i Gymru - -23.3 °C (-10 °F). Roedd hi'n aeaf oer gydag eira trwm.➤ Cafodd mynydd Epynt yn sir Frycheiniog ei gymryd drosodd gan y Swyddfa Ryfel a'i droi'n faes hyfforddi milwrol. Cafodd dau gant o ffermwyr (a'u teuluoedd) eu gorfodi i adael eu cartrefi, a defnyddiwyd y capel lleol - Y Babell, yn darged bomio. Roedd pobl yn teimlo'n gryf am hyn. Nid yw'r tir hwn wedi cael ei dychwelyd byth ac mae'n dal yn faes hyfforddi milwrol.➤ Medi: Cafodd gweithiau celf eu symud o wahanol orielau i'w storio yn ystod y rhyfel mewn hen ogof chwarel lechi ym Mlaenau Ffestiniog, Gogledd Cymru.➤ Fel rhan o'r Ymdrech Ryfel, cynhyrchwyd posteri yn	<ul style="list-style-type: none">➤ 10 Mai: Ymddiswyddodd Neville Chamberlain fel Prif Weinidog a chymerodd Winston Churchill ei le wrth i'r Almaen ymosod ar wlad Belg a'r Iseldiroedd.	<ul style="list-style-type: none">➤ 9 Ebrill: Lluoedd yr Almaen yn ymosod ar Ddenmarc a Sweden.➤ 14 Mehefin : Lluoedd yr Almaen yn gorymdeithio drwy Baris.➤ 22 Mehefin: Ffrainc yn ildio i'r Almaen.➤ 5 Tachwedd: Franklin Roosevelt yn cael ei ailethol fel Arlywydd Unol Daleithiau America.

	<p>Gymraeg yn ogystal ag yn Saesneg, oedd yn annog y boblogaeth i arbed, ailgylchu a chynhyrchu rhagor. Roedden nhw'n cael eu hystyried yn bropaganda.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Awst: Cynhaliwyd Eisteddfod Genedlaethol Bangor fel rhaglen radio a'i darlledu i Brydain gyfan. Enillwyd y gadair gan T. Rowland Hughes.➤ 19 Awst: Cafodd tanceri olew eu bomio yn Noc Penfro, gan achosi ffrwydrad a tân enfawr. Llosgodd y tân am 18 niwrnod. Cafodd pum dyn tân eu lladd ac anafwyd 38 arall. Dinistriwyd 11 o'r 17 tancer olew.		
1941	<ul style="list-style-type: none">➤ 19 - 21 Chwefror: Cafodd 41 erw o Abertawe eu gwastatáu a'u dinistrio gan y bomio. Roedd y ddinas wedi bod yn darged ers 27 Mehefin 1940, a pharhaodd hyn tan fis Chwefror 1943. Ddydd Mercher 19 Chwefror 1941, chwep wedi 8.00pm, targedodd 61 o awyrennau Abertawe a gollwng	<ul style="list-style-type: none">➤ 11 Mai: Roedd y blitz yn dal i ddigwydd yn Llundain.➤ 27 Mai: Suddodd llynges Prydain <i>Bismark</i>, llong ryfel yr Almaen. Roedd pawb yn credu nad oedd y llong hon yn gallu suddo.	<ul style="list-style-type: none">➤ 13 Ionawr: Bu farw James Joyce, yr awdur byd-enwog o Iwerddon.➤ 8 Rhagfyr: Bomiodd awyrennau Japan Pearl Harbour, Hawaii, gan ddechrau'r rhyfel rhwng Japan a UDA.

	<p>492 o fomiau a 15,700 o fomiau tân. Digwyddodd yr un peth dros y tair noson ganlynol. Roedd y bomiau oedd heb ffrwydro'r un mor beryglus, gan i dri bachgen ifanc a aeth i edrych arnyn nhw gael eu chwythu i farwolaeth. Yn 1941 lladdwyd 985 o sifiliaid oherwydd cyrchoedd awyr yng Nghymru. Yn ystod yr Ail Ryfel Byd i gyd, dioddefodd Abertawe tua 40 o gyrchoedd awyr, a lladdwyd 387 o bobl, mwy na Chaerdydd, a gollodd 355 o drigolion. Ym mis Mehefin, bomiwyd Brymbo yng ngogledd Cymru. Dioddefodd llawer o bentrefi bach yng ngogledd Cymru wrth i'r awyrennau ollwng eu bomiau diwethaf ar y ffordd adref. Dioddefodd pentrefi bach fel Llandegla, Llansannan, Gwytherin a Nantglyn. Y targedau swyddogol oedd Lerpwl, Manceinion a Birmingham.</p> <p>➤ Roedd y ffatri arfau ym Mhen-y-bont yn cyflogi 37,000 o bobl.</p>		
--	--	--	--

	<p>Menywod oedd y rhan fwyaf ohonyn nhw. Hon oedd y ffatri arfau fwyaf ym Mhrydain ar y pryd.</p> <p>➤ 28 Hydref : Dangoswyd <i>How Green Was My Valley</i>, y ffilm enwog am Gymru, wedi'i seilio ar nofel enwog Richard Llewellyn, yn Efrog Newydd. Penderfynodd y cyfarwyddwr gael actorion Gwyddelig i chwarae'r cymeriadau Cymreig, a ffilmwyd y cyfan mewn pentref glofaol Cymreig wedi'i adeiladu'n arbennig yn San Fernando, California. Serch hynny, aeth y ffilm ymlaen i ennill pum Oscar gan gynnwys y ffilm orau.</p>		
1942	<p>➤ 26 Mehefin : Carcharwyd Rudolph Hess, dirprwy arweinydd (Führer) yr Almaen, mewn ysbyty meddwl yn y Fenni, Gwent. Roedd wedi cael ei ddal yn yr Alban flwyddyn yn flaenorol, pan hedfanodd i mewn yn gyfrinachol i geisio trafod cytundeb heddwch.</p>	<p>➤ 1 Rhagfyr: Cyhoeddwyd Adroddiad Beveridge a oedd yn sôn am y posibilrwydd o sefydlu'r wladwriaeth les ym Mhrydain ar ôl y rhyfel.</p>	<p>➤ 9 Awst: Dechreuodd Mahatma Gandhi a 50 cefnogwr ar gyfnod o anufudd-dod sifil yn India er mwyn cael rhyddid i bobl India.</p>

	<p>Roedd llawer o ddamcaniaethau cynllwyn ynghylch y stori hon.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 22 Hydref : Pasiwyd deddf yn caniatáu i berson roi tystiolaeth yn Gymraeg yn Llysoedd Cymru. Roedd hyn wedi cael ei wahardd ers dyddiau'r Brenin Harri'r Wythfed.		
1943	<ul style="list-style-type: none">➤ 30 Ebrill: Defnyddiwyd corff dyn digartref o Aberbargoed, Morgannwg, a gyflawnodd hunanladdiad yn Llundain, mewn twyll i gamarwain yr Almaenwyr o'r enw "operation mincemeat". Cafodd ei wisgo fel swyddog milwrol, daethpwyd o hyd iddo wedi boddi ar arfordir Sbaen, ond roedd yn cario dogfennau pwysig a oedd yn awgrymu bod Lluoedd y Cynghreiriaid yn mynd i lanio ar ynys Sardinia er mwyn goresgyn yr Eidal. Llyncodd yr Almaenwyr y stori'n gyfan gwbl! Digwyddodd y glanio llwyddiannus ar ynys Sicily,	<ul style="list-style-type: none">➤ 12 Chwefror : sefydlodd yr Arglwydd Nuffield ymddiriedolaeth gyda rhodd o £10 miliwn - galwyd hi yn Ymddiriedolaeth Ysgoloriaethau Nuffield.➤ 3 Mai: roedd disgwyl i bob menyw 18-45 oed weithio o leiaf yn rhan amser ar gyfer yr ymdrech ryfel.	<ul style="list-style-type: none">➤ 25 Gorffennaf : cafodd Mussolini, unben yr Eidal, ei ddymchwel, ac o ganlyniad ildiodd yr Eidal i luoedd y Cynghreiriaid.➤ 28 Mawrth : Bu farw Sergei Rachmaninov, y cyfansoddwr o Rwsia, yn 69 oed. Roedd wedi symud i Beverley Hills, Los Angeles ers 1917.

	<p>ond roedd lluoedd yr Almaen wedi symud i Sardinia'n barod.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 8 Gorffennaf : Daeth olion o'r Oes Haearn i'r golwg ar Ynys Môn ger gorsaf y llu awyr, Y Fali. Hwn fyddai un o'r darganfyddiadau mwyaf arwyddocaol o'r Oes Haearn ym Mhrydain.➤ 14 Medi : Darllediad gan Wynford Vaughan Thomas, darlledwr enwog o Abertawe, a oedd mewn awyren fomio Lancaster wrth iddi fomio Berlin. Hefyd darlledodd o wersyll crynhoi Belsen ar ddiwedd y rhyfel.➤ Sefydlodd Eddie Price a naw o bobl fusnes eraill Tenovus, yr elusen Ganser. Maen nhw wedi codi symiau sylweddol o arian ar gyfer ymchwil a datblygiad ym maes ymchwil feddygol yma yng Nghymru.		
1944	<ul style="list-style-type: none">➤ Ymddangosodd Richard Burton am y tro cyntaf mewn cynhyrchiad comedi, <i>The Druids</i>	<ul style="list-style-type: none">➤ 6 Ebrill: Cyflwynwyd y system dreth incwm PAYE (pay as you earn).	<ul style="list-style-type: none">➤ 6 Mehefin: Glaniadau D-Day. Glaniodd Lluoedd y Cynghreiriaid ar

	<p><i>Rest yn ardal West End Llundain.</i></p> <ul style="list-style-type: none">➤ Roedd y rhyfel wedi cynnig rhyddid i fenywod, gyda nifer yn gweithio yn ffatrioedd yr ymgyrch ryfel a nifer mawr yn gweithio ar y tir fel 'land-girls'. Gwyneth Richards o Landinam, sir Faesyfed, oedd y ferch gyntaf i gystadlu mewn cystadlaethau cneifio defaid gyda Chlybiau Ffermwyr Ifainc Cymru.➤ 27 Mawrth : Lladdwyd 12 o bobl yng Nghaerdydd yn y cyrchoedd awyr olaf ar Gymru.	<ul style="list-style-type: none">➤ 20 Tachwedd: Daeth y 'blacowt' i ben yn Llundain.➤ 3 Awst: Newidiodd y Ddeddf Addysg 1944 y system addysg i ysgolion uwchradd yng Nghymru a Lloegr. Galwyd y ddeddf yn "Deddf Butler" ar ôl y gwleidydd Ceidwadol R.A. Butler. Oherwydd y ddeddf roedd addysg - yn enwedig addysg uwchradd - am ddim i bob disgybl. Cododd oedran gadael yr ysgol i 15.	<p>draethau Ffrainc i ryddhau Ewrop o reolaeth y Natsïaid.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 20 Gorffennaf: Methodd ymgais rhai Almaenwyr i geisio lladd Hitler drwy osod bom wrth ei ymyl.
1945	<ul style="list-style-type: none">➤ 26 Mawrth: Bu farw Lloyd George yn 82 oed. Fe oedd y Cymro cyntaf i ddod yn Brif Weinidog Prydain. Cafodd ei gladdu wrth Afon Dwyfor, Llanystumdwy, ger Cricieth yng Ngwynedd.➤ 15 Tachwedd: Agorodd y Brenin George VI Ystâd Ddiwydiannol Fforest-fach. Roedd yn nodweddiadol o'r safleoedd diwydiannol newydd	<ul style="list-style-type: none">➤ 8 Mai : Cyhoeddodd Winston Churchill y Prif Weinidog ddiwedd yr Ail Ryfel Byd - Diwrnod Buddugoliaeth yn Ewrop (Victory in Europe - VE Day).➤ 5 Gorffennaf: Etholiad cyffredinol. Ddaeth y canlyniad ddim tan 26 Gorffennaf. Cafodd y Blaid Lafur fuddugoliaeth enfawr a daeth Clement Atlee yn Brif Weinidog.	<ul style="list-style-type: none">➤ 27 Ionawr : Dechreuodd erchyllterau'r Natsïaid yn lladd yr Iddewon ddod i'r amlwg, wrth i bobl gael gwybod am yr erchylltra yng ngwersyll crynhoi Auschwitz yng ngwlad Pwyl. Yr Holocaust oedd yr enw ar hyn, gyda dros chwe miliwn o Iddewon yn cael eu llofruddio gan y Natsïaid yn ystod yr Ail Ryfel Byd.

	<p>a ddatblygwyd i gyflogi pobl a rhoi hwb i'r economi ar ôl y rhyfel.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Ar ôl yr etholiad, cafodd dau AS o Gymru swyddi amlwg: daeth Aneurin Bevan, AS Glyn Ebwy, yn Weinidog dros Iechyd, a daeth James Griffiths, AS Llanelli, yn Weinidog Yswiriant Gwladol.➤ Yn ysgol haf Plaid Cymru, etholwyd Gwynfor Evans yn llywydd Plaid Cymru gan ddilyn Saunders Lewis, llywydd cyntaf y blaid. Bu Gwynfor Evans yn Llywydd tan 1981.		<ul style="list-style-type: none">➤ 15 Awst: Cyhoeddi Diwrnod Buddugoliaeth dros Japan (Victory Over Japan Day - VJ Day).
1946	<ul style="list-style-type: none">➤ Erbyn 1946 roedd 13,653 tractor yng Nghymru, o'i gymharu â 1,932 yn 1938. Cafodd y rhyfel effaith enfawr ar gynhyrchiant amaethyddol yng Nghymru.➤ 15 Ebrill: Y cyfarfodydd cyntaf erioed gan Gwmni Opera Cenedlaethol Cymru yng Nghaerdydd. Y ddwy opera gyntaf a berfformiwyd oedd <i>Cavalleria Rusticana</i> ac <i>I</i>	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Awst : Daeth y Bil Yswiriant Gwladol yn ddeddf. Roedd yn yswirio pob gweithiwr yn erbyn risg diweithdra, salwch ac ymddeoliad. Roedd hyn yn cynnwys pobl hunangyflogedig hefyd. James Griffiths, AS Llanelli a arweiniodd y Bil.	<ul style="list-style-type: none">➤ 24 Chwefror : Cafodd Juan Peron ei ethol yn Arlywydd yr Ariannin. Roedd yn cael ei gefnogi gan ei ail wraig Eva Duarte ("Evita"), ac roedd y ddau'n hynod boblogaidd ymysg llawer o bobl y wlad.➤ 11 Gorffennaf: Cafodd math newydd o wisg nofio ei arddangos ym Mharis am y tro cyntaf, y 'bicini' oedd ei enw.

	<p><i>Pagliacci</i>. Gweledigaeth Idloes Owen, cyn-löwr o Ferthyr ac Ivor John, y cerddor o Abertawe, oedd y cwmni opera.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 25 Gorffennaf : Sefydlwyd Cerddorfa Ieuentid Genedlaethol Cymru gan Irwyn Walters oedd yn dod yn wreiddiol o Rydaman. 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 Tachwedd: Aeth teclyn ysgrifennu newydd o'r enw'r 'beiro' ar werth.
1947	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 11-15 Mehefin: Cynhaliwyd Eisteddfod Ryngwladol Llangollen am y tro cyntaf gyda 14 gwlad wedi'u cynrychioli. Syniad y sylfaenwyr oedd hyrwyddo heddwch a chytgord byd-eang. ➤ 1 Mawrth: Agorwyd ysgol gynradd Gymraeg yn Llanelli - Ysgol Gymraeg Dewi Sant. ➤ 27 Mawrth : Agorodd Billy Butlin wersyll gwyliau ger Pwllheli, gogledd Cymru. Gweddnewidiodd y gwersylloedd hyn y syniad am wyliau rhad i deuluoedd oedd yn gweithio. Agorodd wersyll arall ar Ynys y Barri, de Cymru yn 1966. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Ionawr : Cafodd pob pwl glo ym Mhrydain eu gwladoli, felly'r llywodraeth oedd yn eu rhedeg. Sefydlwyd y Bwrdd Glo Cenedlaethol i wneud hyn. ➤ Ionawr - Mawrth: Y gaeaf gwaethaf ers i gofnodion gael eu gwneud ac oherwydd y tymheredd o dan y rhewbwynt a lluwchfeydd eira mawr, cafodd cymunedau eu hynysu ac roedd rhaid i'r gwasanaethau brysdosbarthu bara i bobl. ➤ 23 Mai: Creodd Llywodraeth Prydain ddwy wladwriaeth o'r hen India - India Newydd a Pakistan. ➤ 15 Awst: Agorwyd y gwaith niwclear cyntaf ym Mhrydain - yn Harwell, swydd Rhydychen. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 7 Ebrill: Bu farw Henry Ford, yr Americanwr a sefydlodd Gwmni Modur Ford. ➤ 15 Awst: Cafodd India fod yn wlad annibynnol eto. Felly daeth diwedd Raj India (1858-1947) pan oedd yr Ymerodraeth Brydeinig yn rheoli'r is-gyfandir. ➤ 29 Tachwedd : Cytunodd y Cenhedloedd Unedig ar gynllun i rannu Palesteina yn ddwy wladwriaeth rhwng yr Iddewon a'r Arabiaid. Felly cafodd Israel a Phalesteina eu sefydlu.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 23 Ebrill: Digwyddodd trasiedi ddwbl oddi ar arfordir de Cymru pan suddodd <i>Samtampa</i>, llong ager mewn storm arbennig o wael a boddi 41 o'r criw. Wrth geisio eu hachub nhw, suddodd bad achub y Mwmbwls hefyd, gan foddi'r criw o 8 aelod.		
1948	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Gorffennaf : Agorwyd amgueddfa awyr agored Sain Ffagan ger Caerdydd fel Amgueddfa Werin Cymru.➤ Gorffennaf/Awst: Tom Richards o Risga yng Ngwent oedd y Cymro Cyntaf i ennill Medal Olympaidd unigol. Enillodd Fedal Arian yn ras y Marathon. Roedd Cymry eraill wedi ennill medalau mewn campau i dimoedd cyn hyn.➤ 21-24 Awst: Curodd Clwb Criced Morgannwg glwb Hampshire i ennill Pencampwriaeth y Siroedd am y tro cyntaf erioed. Wilfred Wooller oedd y capten.	<ul style="list-style-type: none">➤ 29 Gorffennaf: Agorodd Gemau Olympaidd Llundain. Y rhain oedd y Gemau Olympaidd cyntaf ers i'r rhyfel ddechrau. Roedd y Gemau blaenorol wedi'u cynnal yn Berlin yn 1936. Cafodd timau o'r Almaen a Japan eu gwahardd.➤ 5 Gorffennaf: Sefydlwyd y Gwasanaeth Iechyd Gwladol gan Aneurin Bevan, yr AS o Gymru a'r Gweinidog Iechyd.	<ul style="list-style-type: none">➤ 30 Ionawr: Lladdwyd Mahatma Gandhi yn India gan eithafwyr.➤ 14 Mai: Sefydlwyd Israel fel gwlad Iddewig.➤ Tachwedd 3: Ailetholwyd Harry S.Truman yn Arlywydd UDA.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 12 Hydref : Agorwyd ffatri Hoover ym Merthyr.➤ 27 Hydref: Sefydlwyd Bwrdd Croeso Cymru i hyrwyddo twristiaeth yng Nghymru.		
1949	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Ebrill: Sefydlwyd Cydbwyllgor Addysg Cymru (CBAC) i hyrwyddo addysg yng Nghymru ac uno'r polisi ledled y wlad.➤ 23 Gorffennaf : Ffurfiwyd Cymdeithas Dawnsio Gwerin Cymru yn yr Amwythig gan Lois Blake.➤ 21 Medi : Cwmpodd meteoryn 5 pwys drwy do Gwesty'r Tywysog Llywelyn ym Meddgelert, gogledd Cymru. Chafodd neb ei anafu.➤ Tachwedd: Neilltuwyd 3,100 erw rhwng Pont-y-pŵl a Chasnewydd er mwyn adeiladu tref newydd yng Nghymru. Felly cafodd tref fechan Cwmbrân gyda 12,000 o bobl ei throi'n dref fwy gyda 35,000 o drigolion.	<ul style="list-style-type: none">➤ 25 Mawrth: Enillodd Syr Laurence Olivier wobr Oscar am ei berfformiad yn y ffilm Hamlet.➤ 27 Gorffennaf: Yn Hatfield, swydd Hertford, hedfanwyd yr awyren jet gyntaf i deithwyr.	<ul style="list-style-type: none">➤ 4 Ebrill: Sefydlwyd NATO - Cyfundrefn Cytundeb Gogledd Iwerydd, i amddiffyn gwledydd y gorllewin.➤ 18 Ebrill: Ffurfiwyd Gweriniaeth Iwerddon.➤ 1 Hydref: Daeth Tsieina'n Weriniaeth Gomiwnyddol o dan arweinyddiaeth Mao Zedong.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 17 Rhagfyr: Agorodd trosglwyddydd BBC yn Sutton Coldfield ac o ganlyniad roedd llawer o bobl yng Nghymru'n gallu cael signal teledu am y tro cyntaf.		
1950	<ul style="list-style-type: none">➤ 11 Mawrth: Daeth cysgod dros fuddugoliaeth tîm Cymru a enillodd y Goron Driphlyg wrth i 80 cefnogwr gael eu lladd mewn damwain awyren wrth lanio yn Llandŵ ger Pen-y-bont. Roedd y cefnogwyr yn dychwelyd o wylïo gêm yn Belfast. Lladdwyd pob un ond tri o'r teithwyr a'r criw.➤ Awst: Yn yr Eisteddfod Genedlaethol yng Nghaerffili, sefydlwyd y 'Rheol Gymraeg' (h.y. Cymraeg yn unig).➤ 21 Medi : Daeth Freddie Williams o Bort Talbot yn Bencampwr 'Speedway' y Byd (beiciau modur). Enillodd eto yn 1953.	<ul style="list-style-type: none">➤ 30 Mai : Daeth dogni petrol i ben.➤ 2 Tachwedd: Bu farw George Bernard Shaw, yr awdur a'r dramodydd o Iwerddon. Roedd yn un o sefydlwyr 'London School of Economics' hefyd.	<ul style="list-style-type: none">➤ 26 Ionawr : Yn New Delhi, cyhoeddwyd bod India'n weriniaeth.➤ 17 Mehefin: Y trawsblaniad aren cyntaf erioed yn Chicago o berson marw i fenyw gan y llawfeddyg R.H. Lawler.
1951	<ul style="list-style-type: none">➤ Cynhaliwyd protest yng Nghymru i geisio atal y Swyddfa		

	<p>Ryfel rhag cymryd tir at ddibenion milwrol. Yr ardaloedd a effeithiwyd oedd y Preseli, sir Benfro; Tregaron, Ceredigion a Thrawsfynydd yng Ngwynedd.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 6 Mawrth: Bu farw Ivor Novello, y cyfansoddwr, y perfformiwr a'r awdur. Roedd yn 58 blwydd oed.➤ 3 Gorffennaf : Bu farw Gwendoline Davies, Gregynog. Casglodd hi a'i chwaer weithiau celf enwog o bedwar ban y byd. Cafodd y rhain eu gadael i Amgueddfa Genedlaethol Cymru a dyma asgwrn cefn casgliad Amgueddfa Genedlaethol Cymru.➤ 11 Gorffennaf: Agorwyd gwaith Dur Margam, Port Talbot. Erbyn 1963 roedd yn cyflogi dros 17,000 o bobl.➤ 18 Hydref: Sefydlwyd Parc Cenedlaethol Eryri i warchod yr amgylchedd ac yn lle o harddwch naturiol.	<ul style="list-style-type: none">➤ 19 Ebrill: Cynhaliwyd y gystadleuaeth 'Miss Byd' gyntaf, gyda Miss Sweden yn cael ei choroni.➤ 4 Mai: Agorwyd Gŵyl Prydain yn Llundain.➤ 26 Hydref: Y blaid Geidwadol yn ennill yr Etholiad Cyffredinol a Winston Churchill yn dod yn Brif Weinidog.	<ul style="list-style-type: none">➤ 14 Mai: De Affrica yn pleidleisio i gael gwared ar hawl pobl 'liw' (hil gymysg) i bleidleisio.➤ 8 Medi: Llofnododd Japan gytundeb heddwch gyda 48 cenedl arall, gan ddod â'r Ail Ryfel Byd i ben yn swyddogol.
1952			

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Chwefror: Agorwyd Parc Cenedlaethol Penfro. ➤ 11 Mehefin: Darparodd Aer Lingus wasanaeth awyr rhwng y Rhws, Caerdydd a Dilyn yn Iwerddon. ➤ 7 Hydref: Agorwyd y gwaith alcam yn Nhrostre, Llanelli, gan sicrhau miloedd o swyddi. Roedd y gwaith yn rhan o gwmni'r Gwaith Dur Cenedlaethol. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Chwefror: Bu farw'r Brenin George VI a daeth Elizabeth II yn Frenhines. ➤ 26 Chwefror : Cyhoeddodd Llywodraeth Prydain fod ganddi fom atomig. ➤ 16 Mai: Pleidleisiodd ASau o blaid tâl cyfartal i fenywod oedd yn gwneud yr un gwaith â dynion. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 15 Mehefin: Cyhoeddwyd dyddiadur Ann Frank, y ferch a guddiodd rhag y Natsïaid yn Amsterdam yn ystod y rhyfel. ➤ 26 Gorffennaf: Bu farw Eva Peron (Evita), gwraig arlywydd yr Ariannin. ➤ Awst: Cynhaliwyd y Gemau Olympaidd yn Helsinki yn y Ffindir. ➤ 4 Tachwedd: Etholwyd Dwight D. Eisenhower yn arlywydd UDA.
1953	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 23 Ionawr: Bwrdd Croeso Cymru yn dod o dan archwiliad am gyhoeddi ei fod yn bwriadu cynnal cystadleuaeth Miss Cymru. ➤ 1 Mawrth: Y BBC yn darlledu'r rhaglen deledu Gymraeg gyntaf erioed. ➤ Awst: Yn Eisteddfod Genedlaethol y Rhyl, enillodd menyw, Dilys Cadwaladr, y goron am y tro cyntaf erioed. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Chwefror: Corwyntoedd, glaw trwm a llanw uchel yn dod â thrychineb i arfordir dwyrain Prydain. Boddwyd o leiaf 280 o bobl ar arfordir swydd Lincoln a swydd Caint. ➤ 26 Mawrth: Profion llwyddiannus i ddod o hyd i frechlyn yn erbyn polio. ➤ 2 Mehefin: Ccoronwyd y Frenhines Elizabeth II mewn seremoni yn Abaty Westminster a dangoswyd y coroni i wylwyr teledu dros y byd i gyd. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 5 Mawrth: Bu farw Joseph Stalin, arweinydd yr Undeb Sofietaidd. ➤ 29 Mai: Dringodd Tenzing Norgay ac Edmund Hillary i gopa Everest, mynydd uchaf y byd. ➤ Ebrill: Daeth gwyddonwyr o hyd i strwythur DNA ym mhopeth byw.
1954	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Mawrth – Clwb pêl-droed Fflint yn ennill Cwpan Cymru am yr unig dro yn hanes y clwb. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Mai – Yn Rhydychen, rhedodd yr athletwr Roger Bannister filltir mewn 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 9 Ebrill – Rhoddwyd y gorau i ddefnyddio'r awyren jet 'Comet' ar

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Ebrill – Tîm rygbi Cymru'n chwarae ei gêm olaf ar faes Sain Helen yn Abertawe ac yn ennill yn erbyn yr Alban. ➤ Awst – Perfformiwyd opera am y tro cyntaf yn Eisteddfod Genedlaethol Ystradgynlais – opera 'Menna' gan Arwel Hughes. ➤ Medi – Gŵyl Ddrama Genedlaethol gyntaf Cymru yn Neuadd y Dref, Llangefni, Ynys Môn. 	<p>llai na phedair munud, y cyntaf i gyflawni'r gamp.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 3 Gorffennaf – Daeth dogni i ben ym Mhrydain a llosgodd rhai eu llyfrau dogni'n gyhoeddus. 	<p>ôl y ddiweddaraf mewn cyfres o ddamweiniau.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 12 Ebrill – Cyhoeddwyd y record 'We're Gonna Rock Around The Clock' gan Bill Haley a'r Comets gan agor tudalen newydd yn hanes canu poblogaidd. ➤ 26 Ebrill – Yn yr Unol Daleithiau, defnyddiwyd brechiad yn erbyn polio am y tro cyntaf. ➤ 8 Mai – Syrthiodd dinas Diem Bien Phu yn Indo-Tsieina i ddwylo'r Comiwnyddion, arwydd o ddiwedd ymerodraeth Ffrainc yn y Dwyrain Pell. ➤ 17 Mai – Yn yr Unol Daleithiau, gwaharddwyd arwahaniad ar sail hil mewn ysgolion cyhoeddus. ➤ 19 Hydref – Arwyddwyd cytundeb rhwng Prydain a'r Aifft a oedd yn datgan mai eiddo'r Aifft oedd Camlas Suez.
1955	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mai – Cyhoeddwyd mai Caerdydd oedd prifddinas Cymru. ➤ Gorffennaf – Ymweliad cyntaf y canwr opera Pavarotti â Chymru pan ddaeth i Eisteddfod Rhyngwladol 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 5 Ebrill – Daeth Anthony Eden yn Brif Weinidog pan ymddiswyddodd Winston Churchill oherwydd afiechyd. ➤ 13 Gorffennaf – Dienyddiwyd Ruth Ellis - yng ngharchar Holloway, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 18 Ebrill – Bu farw'r gwyddonydd arloesol Albert Einstein yn 75 oed. ➤ 14 Mai – Arwyddwyd Cytundeb Warsaw gan wledydd comiwnyddol dwyrain Ewrop er mwyn dangos undod yn erbyn gwledydd y Gorllewin.

	<p>Llangollen. Daeth yn rhan o gôr ac nid fel unawdydd.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Awst – Agorwyd yn swyddogol adeilad gorffenedig Llyfrgell Genedlaethol Cymru gan y Frenhines Elisabeth II.➤ 3 Rhagfyr – Sefydlwyd Undeb Amaethwyr Cymru.➤ Agorwyd gwarchodfa natur gyntaf Cymru yng Nghwm Idwal, Eryri.➤ Y bardd R.S. Thomas yn ennill Gwobr Heinman y Gymdeithas Lenyddol Frenhinol am ei flodeugerdd ‘Song at the Year’s Turning’.➤ Etholwyd y Canon Maurice Jones o Drawsfynydd yn Gymrawd cyntaf yr Eisteddfod Genedlaethol.➤ Cynhaliwyd yr Eisteddfod Genedlaethol ym Mhwllheli. W.J. Gruffydd (Elerydd) enillodd y goron, ac enillodd Richard Rees, y baswr o Bennalger Machynlleth, y Rhuban Glas am yr ail waith (y canwr cyntaf i wneud hyn).	<p>Llundain. Hi oedd y wraig olaf i’w chrogi ym Mhrydain.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 22 Medi – Darlledwyd rhaglenni cyntaf ITV.➤ 14 Rhagfyr – Etholwyd Hugh Gaitskell yn arweinydd y Blaid Lafur.	<ul style="list-style-type: none">➤ 11 Mehefin – Yn Ffrainc, lladdwyd 86 o bobl mewn damwain yn ystod ras 24-awr Les Mans.➤ 18 Gorffennaf – Agorwyd y Disneyland cyntaf yn California.➤ 30 Medi – Lladdwyd yr actor 24 mlwydd oed James Dean mewn damwain car yn Los Angeles.➤ 28 Tachwedd – Cyhoeddwyd stad o argyfwng yn Cyprus wrth i derfysgwyr EOKA, a ymgyrchai o blaid uno’r ynys â gwlad Groeg, barhau i ladd milwyr Prydeinig.
--	---	---	--

1956	<ul style="list-style-type: none">➤ 9 Mai – 73 milltir sgwâr o Benrhyn Gŵyr oedd y lle cyntaf ym Mhrydain i gael ei nodi'n swyddogol yn Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol.➤ 23 Mehefin – Codwyd cofeb yng Nghilmeri i gofio Llywelyn ap Gruffudd, yr olaf o dywysogion Gwynedd, ac un a ystyrir gan lawer yn ddeiliad dilys olaf y teitl 'Tywysog Cymru'.➤ 27 Awst – Cipiodd y bocsiwr Joe Erskine o Gaerdydd bencampwriaeth pwysau trwm Prydain gan drechu Johnny Williams.➤ Medi – Agorwyd Ysgol Gyfun Glan Clwyd yn Rhyl- yr ysgol uwchradd gyntaf lle roedd y Gymraeg yn gyfrwng dysgu.➤ 21 Tachwedd – Dechreuodd ymgyrch Tryweryn o ddifrif gyda Gwynfor Evans yn cyflwyno'r achos dros arbed Cwm Tryweryn i gynghorwyr Lerpwl.➤ 22 Tachwedd – Bu farw Syr Rhys Hopkin Morris, un o'r ffigurau amlycaf ym mywyd	<ul style="list-style-type: none">➤ Chwefror – Shirley Bassey yn rhyddhau ei sengl gyntaf 'Burn my candle (at both ends)'.➤ 11 Chwefror - Yr ysbiwyr Guy Burgess a Donald Maclean (ysbiwyr Caergrawnt) yn ymddangos yn Moscow.➤ 7 Ebrill – Man United yn ennill cynghrair cyntaf pêl-droed Lloegr (<i>League First Division title</i>) gyda chyfartaledd oed y chwaraewyr yn 24 oed yn unig.➤ 5 Gorffennaf – deddf aer glân yn dod i rym yn dilyn problemau 'smog' 1952.➤ 17 Hydref – y Frenhines yn agor pwerdy niwclear cyntaf masnachol yn Calder Hall, Sellafield yn ardal Cumbria.➤ 22 Tachwedd – 8 Rhagfyr – Prydain a Gogledd Iwerddon yn cystadlu yn y gemau Olympaidd yn Melbourne, Awstralia gan ennill 6 medal aur, 7 arian ac 11 efydd.➤ 29 Tachwedd – dogni petrol ym Mhrydain oherwydd argyfwng Suez.➤ 12 Rhagfyr – IRA yn dechrau ymosod ar adeiladau cyhoeddus yng ngogledd Iwerddon.	<ul style="list-style-type: none">➤ 9 Mawrth – Alltudiwyd Archesgob Makarios, arweinydd y Groegiaid yn Cyprus.➤ 30 Mawrth – Cynhaliwyd yr orymdaith gyntaf gan brotestwyr gwrth-niwclear i Ganolan Ymchwil Aldermaston.➤ 19 Ebrill – Priodwyd yr actores ffilmiau Grace Kelly a'r Tywysog Rainier o Monaco.➤ 23 Mehefin – Etholwyd Gamal Abdel Nasser yn Arlywydd yr Aifft.➤ 26 Gorffennaf – Cyhoeddodd yr Arlywydd Nasser ei fwriad i wladoli cwmni Camlas Suez.➤ 14 Awst – Bu farw'r awdur a'r dramodydd o'r Almaen, Bertolt Brecht.➤ 5 Tachwedd – Chwalwyd yr ymgais i ddemocrateiddio Hwngari wrth i fyddin yr Undeb Sofietaidd ymyrryd ac ail-sefydlu'r drefn Gomiwnyddol.➤ 6 Tachwedd – Glaniodd milwyr Prydain a Ffrainc yn yr Aifft er mwyn ceisio diogelu Camlas Suez.➤ 8 Tachwedd – Daeth Rhyfel Suez i ben gyda'r Cenhedloedd Unedig yn
------	--	--	--

	<p>cyhoeddus Cymru, ac Aelod Seneddol Sir Gaerfyrddin.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cododd Cymru yn ystod y flwyddyn i safle prif ardal gynhyrchu dur Prydain. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 25 Rhagfyr – PG Tips yn dechrau hysbysebion ar y teledu yn defnyddio tsimpansiad. 	<p>derbyn y cyfrifoldeb am reoli'r sefyllfa.</p>
1957	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 28 Chwefror – Arwydd clar o gwmp y Rhyddfrydwyr, pan gipiodd merch David Lloyd George, Megan Lloyd George, sedd Seneddol Caerfyrddin dros y Blad Lafur. ➤ Ebrill – Agorwyd 519 milltir sgwâr o dir y De-ddwyrain yn swyddogol fel Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog. ➤ 22 Mehefin – Cyhoeddwyd bod y llywodraeth ganolog yn Llundain wedi cytuno i ganiatáu cymhorthdal o £1,000 gan Gyngor Sir Ceredigion ar gyfer cyhoeddi llyfrau Cymraeg. ➤ 31 Gorffennaf – Pasiodd y Senedd 'Deddf Corfforaeth Lerpwl' i ganiatáu boddi Tryweryn. ➤ Awst – Ymunodd John Charles, un o'r pêl-droedwyr gorau a 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 9 Ionawr – Anthony Eden (Ceidwadwr) yn ymddiswyddo fel prif weinidog oherwydd afiechyd. Daeth Harold Macmillan yn ei le. ➤ 16 Chwefror – daeth yr arfer o beidio â darlledu rhaglenni teledu rhwng 6pm a 7pm, i ben. Y bwriad gwreiddiol oedd bod yr awr yma yn gyfle i rieni roi eu plant yn y gwely. ➤ 26 Mehefin – Cyhoeddwyd adroddiad gan y Cyngor Ymchwil Meddygol yn dangos bod cysylltiad rhwng ysmegu a chancr. ➤ 30 Hydref – y Llywodraeth yn rhyddhau bwriad i ddeddfu i ganiatáu i fenywod wasanaethu yn Nhŷ'r Arglwyddi. ➤ 25 Rhagfyr – y Frenhines yn darlledu ei neges Nadolig gyntaf ar deledu. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 14 Ionawr – Bu faw'r actor Humphrey Bogart. ➤ 6 Mawrth – Yn Affrica, daeth Ghana yn wlad annibynnol. ➤ 25 Mawrth – Sefydlwyd y Farchnad Gyffredin yn Ewrop pan arwyddwyd Cytundeb Rhufain gan Ffrainc, Gorllewin yr Almaen, yr Eidal, Gwlad Belg, yr Iseldiroedd a Luxembourg. ➤ 6 Gorffennaf – Am y tro cyntaf, enillwyd pencampwriaeth tennis Wimbledon gan wraig groenddu, sef Althea Gibson. ➤ 30 Awst – Daeth Malaya yn wlad annibynnol. ➤ 31 Awst – Enillodd y gyrrwr ceir rasio, Juan Fangio, bencampwriaeth y byd am y pumed tro. ➤ 4 Hydref – Anfonwyd y lloeren gyntaf- y 'Sputnik'- i'r gofod gan yr Undeb Sofietaidd. ➤ 3 Tachwedd – Ci o'r enw Laika oedd yr anifail cyntaf i hedfan i'r gofod

	<p>welodd Cymru erioed ag un o glybiau enwocaf yr Eidal, Juventus.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 12 Rhagfyr – Swydd Gweinidog Seneddol dros Gymru yn cael ei chreu ac i fod yn rhan o'r Llywodraeth.		<p>wrth i'r Undeb Sofietaidd anfon 'Sputnik' arall i'r gofod.</p>
1958	<ul style="list-style-type: none">➤ 14 Ionawr – Dechreuodd 'Television Wales and the West' ddarlledu, a daeth teledu masnachol i Gymru.➤ 6 Mai – Crogwyd y dyn olaf yng Nghymru yng ngharchar Abertawe, sef Vivian Frederick Teed.➤ 22 Mehefin – Ailagorwyd un o drysorau pensaernïol pennaf yr Eglwys yng Nghymru, Eglwys Gadeiriol Llandaf.➤ 18-26 Gorffennaf – Cynhaliwyd Gemau'r Gymanwlad yng Nghaerdydd, y tro cyntaf i'r Gemau ddod i Gymru.➤ 19 Gorffennaf – Cyhoeddwyd llythyr yn y Western Mail oddi wrth 16 o Gymry blaenllaw yn galw am greu sianel deledu ar wahân, i wasanaethu Cymru.	<ul style="list-style-type: none">➤ 6 Chwefror – Lladdwyd wyth o chwaraewyr pêl-droed Manchester United mewn damwain awyren yn Munich.➤ 17 Chwefror – Sefydlwyd CND, yr Ymgyrch Diarfogi Niwclear.➤ 4 Mehefin – Gwobrau cyntaf Dug Caeredin yn cael eu cyflwyno.➤ 9 Medi – Yn Notting Hill, Llundain, gwelwyd terfysgoedd hiliol.➤ 5 Rhagfyr – Agorwyd y draffordd gyntaf ym Mhrydain yn Sir Gaerhirfryn (rhan o ffordd osgoi Preston sydd nawr yn rhan o'r M6).	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Chwefror – Anfonwyd lloeren i'r gofod gan yr Unol Daleithiau.➤ 24 Mawrth – Yn yr Unol Daleithiau galwyd y canwr pop Elvis Presley i'r fyddin.➤ 29 Mehefin – Yn Sweden enillodd Brazil Gwpan y Byd gan guro Sweden 5-2.➤ 26 Awst – Bu farw'r cerddor Ralph Vaughan Williams.➤ 9 Hydref – Bu farw'r Pab Pius XII.➤ 25 Hydref – Etholwyd Angelo Roncalli yn Bab gan gymryd yr enw John XXIII.➤ 21 Rhagfyr – Etholwyd Charles de Gaulle yn Arlywydd Ffrainc.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yn ystod y flwyddyn fe wnaeth tîm pêl-droed Cymru gyrraedd rowndiau terfynol Cwpan y Byd – yr unig dro yn ystod yr 20fed ganrif. 		
1959	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 17 Ionawr – Dewi Bebb yn ennill ei gap cyntaf am chwarae rygbi dros Gymru. ➤ 23 Chwefror – Cyhoeddwyd gorchymyn y Frenhines fod baner y ddraig goch i'w chydabod yn faner swyddogol Cymru. ➤ Ebrill – Dechreuodd Plaid Cymru ddarlledu propaganda'n anghyfreithlon trwy offer radio symudol dan yr enw 'Radio Cymru'. ➤ Yn ystod y flwyddyn caewyd 12 o byllau glo'r De, y nifer mwyaf erioed mewn un flwyddyn. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 Ebrill – Prydain a Gwald yr Iâ mewn anghydfod am hawliau pysgota – y 'Cod Wars'. ➤ 28 Gorffennaf – dechrau arbrofi gyda'r syniad o gôd post am y tro cyntaf - a hynny yn Norwich. ➤ 26 Awst – y car mini cyntaf yn mynd ar werth. ➤ 7 Hydref – ganwyd Simon Cowell, crëwr yr X Factor, yn ardal Lambeth, Llundain. ➤ 8 Hydref – Etholiad cyffredinol a'r Ceidwadwyr yn ennill eto am y drydedd waith. Ymhlith yr aelodau newydd roedd un a ddaeth yn enwog iawn – Margaret Thatcher. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Ionawr – Disodlwyd llywodraeth Batista yn Cuba gan wrthryfelwyr dan arweiniad Fidel Castro. ➤ 3 Chwefror – Yn yr Unol Daleithiau lladdwyd y canwr pop Buddy Holly mewn damwain awyren. ➤ 23 Chwefror – Sefydlwyd Llys Hawliau Dynol Ewrop yn Strasbourg. ➤ 9 Ebrill – Bu farw'r pensaer Frank Lloyd Wright. ➤ 19 Ebrill – Ceisiodd y Dalai Lama, arweinydd ysbrydol Tibet, am loches wleidyddol yn India wedi iddo ddianc oddi wrth filwyr Tsienia a oresgynnodd Tibet. ➤ 26 Mehefin – Yn Quebec agorwyd Morffordd St. Lawrence a gysylltai llynnoedd mawr Canada â Môr yr Iwerydd. ➤ 25 Gorffennaf – Teithiodd yr hofrennydd cyntaf ar draws y Sianel. ➤ 16 Medi – Lanswyd 'Xerox 914' y peiriant llungopio dogfennau cyntaf.

			<ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Tachwedd – Condemniwyd deddfau hiliol ‘apartheid’ De Affrica gan y Cenhedloedd Unedig. ➤ 13 Rhagfyr – Etholwyd yr Archesgob Makarios yn Arlywydd Cyprus.
1960	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Ionawr – Rhedodd y trêen olaf i deithwyr ar y rheilffordd o Flaenau Ffestiniog i'r Bala. ➤ 4 Ebrill – Derbyniodd Hugh Griffith o Fôn wobwr ‘Oscar’ fel Actor Cynorthwyol Gorau am ei ran yn yr epig dair awr a hanner o hyd, ‘Ben Hur’. ➤ 28 Mehefin – Lladdwyd 45 o lowyr mewn tanchwa yng nglofa'r ‘Six Bells’, Aber-big. ➤ 6 Gorffennaf – Bu farw Aneirin Bevan, un o gewri gwleidyddiaeth Cymru a'r byd, o ganser. ➤ Tachwedd – Y mis Tachwedd gwlypaf ers mwy na chanrif, gwelwyd y llifogydd gwaethaf yng Nghymru er 1929. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 27 Medi – Bu farw'r swffragét Sylvia Pankhurst. ➤ 17 Awst – Y Beatles yn perfformio eu cyngerdd cyntaf o dan yr enw yma, a hynny yn Hamburg yn yr Almaen. ➤ 2 Tachwedd – Yn llys yr Old Barley, Llundain, penderfynodd rheithgor nad oedd nofel D.H. Lawrence ‘Lady Chatterley’s Lover’ yn anllad. ➤ 30 Tachwedd – y pêl-droediwr Gary Lineker yn cael ei eni yng Nghaerlŷr. ➤ 9 Rhagfyr – darlledu'r rhifyn cyntaf o'r opera sebon ‘Coronation Street’. ➤ 31 Rhagfyr – Daeth gorfodaeth filwrol i ben. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 Mawrth – Yn Ne Affrica, saethwyd yn farw 69 protestiwr croenddu yn Sharpeville. ➤ 25 Ebrill – Lladdwyd 1,500 mewn daeargryn yn Iran. ➤ 30 Mehefin – Dangoswyd ffilm arswyd Alfred Hitchcock ‘Psycho’ am y tro cyntaf. ➤ 21 Gorffennaf – Etholwyd y wraig gyntaf yn y byd i ddod yn Brif Weinidog pan ddaeth Sirimavo Bandaranaike yn arweinydd Sir Lanka. ➤ 19 Awst – Yn Moscow, cafwyd y peilot Americanaidd Gary Powers, yn euog o ysbio ar yr Undeb Sofietaidd o'i awyren ‘Lockheed U-2’. ➤ 25 Awst – 11 Medi – Cynhaliwyd y Gemau Olympaidd yn Rhufain. ➤ 1 Hydref – Daeth Nigeria yn wlad annibynnol.

			<ul style="list-style-type: none">➤ 9 Tachwedd – Etholwyd John. F. Kennedy yn Arlywydd yr Unol Daleithiau.
1961	<ul style="list-style-type: none">➤ 3 Mawrth – Gwaharddwyd arwerthiant blynyddol y Da Duon Cymreig o ganlyniad i glwy'r traed a'r genau.➤ 7 Mehefin – Nid nepell o gopa mynydd Pumlumon, daeth rhai cannoedd ynghyd ar brynhawn glawog ar gyfer y gwasanaeth olaf i'w gynnal yng nghapel bach Nant-y-moch.➤ 8 Tachwedd – Cynhaliwyd refferendwm a ddaeth i'r canlyniad o blaid agor tafarnau ar y Sul mewn pump o siroedd Cymru.➤ Tachwedd – Sefydlu'r Cyngor Llyfrau Cymraeg.➤ 28 Rhagfyr – Bu farw Robert Lloyd (Llwyd o'r Bryn)- storiwr ffraeth, eisteddfodwr brwd a ffermwr arloesol.➤ Yn ystod y flwyddyn cyhoeddwyd 'Un Nos Ola Leuad', nofel gan Caradog Pritchard, a gafodd ei	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Ionawr – daeth yr arian ffyrlling (<i>farthing</i>) i ben fel arian swyddogol. Ei werth oedd chwarter ceiniog.➤ 21 Mawrth – y grŵp y Beatles yn perfformio yng nghlwb y Cavern yn Lerpwl am y tro cyntaf.➤ 1 Mai – siopau hapchwarae (<i>gambling</i>) yn dod yn gyfreithlon.➤ 3 Mai – Yn Llundain, carcharwyd y cyn-ddiplomydd George Blake am 42 mlynedd am ysbïo.	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Chwefror – Taniwyd yr ICBM cyntaf mewn arbrawf yn Nevada.➤ 12 Ebrill – Yuri Gagarin o'r Undeb Sofietaidd oedd y dyn cyntaf i hedfan i'r gofod yn y llong ofod 'Vostak 1'.➤ 20 Ebrill – Cyhoeddwyd mai methiant oedd yr ymgais a gefnogwyd gan yr Unol Daleithiau, i ddisodli Fidel Castro yn Cuba.➤ 5 Mai – Alan Shephard oedd yr Americanwr cyntaf i hedfan i'r gofod.➤ 6 Mehefin – Bu farw'r seicdreiddiwr arloesol Carl Jung.➤ 13 Awst – Yn Berlin, dechreuodd Dwyrain yr Almaen godi wal er mwyn atal pobl y wlad rhag dianc i'r Gorllewin.➤ 18 Medi – Lladdwyd Ysgrifennydd Cyffredinol y Cenhedloedd Unedig, Dag Hammarskjöld, mewn damwain awyren yng Ngogledd Rhodesia.

	chydabod yn un o glasuron modern yr iaith Gymraeg.		➤ 15 Hydref – Sefydlwyd ‘Amnesty International’, corff i gynorthwyo carcharorion cydwybod.
1962	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 13 Chwefror – Darlledwyd araith enwog Saunders Lewis, ‘Tynged yr Iaith’. ➤ 30 Ebrill – Bu farw Bob Owen, un o chwilotwyr a lloffwyr selocaf y wlad. ➤ 20 Gorffennaf – Cychwynnodd y gwasanaeth hofrenfad cyntaf erioed i deithwyr ar daith 17milltir o’r Rhyl i Wallasey ar draws aber Afon Dyfrdwy. ➤ 4 Awst – sefydlu Cymdeithas yr Iaith Gymraeg. ➤ 5 Medi – Enillodd tîm pêl-droed Bangor 2-0 yn erbyn AC Napoli, un o brif dimau’r Eidal, yng Nghystadleuaeth Cwpan Enillwyr Cwpanau Ewrop. ➤ 14 Medi – Rhaglenni teledu gan Gymry i Gymru oedd nod selogion cwmni Teledu Cymru pan ddechreuodd ddarlledu yn y gogledd a’r gorllewin o drosglwyddydd Mynydd Preseli. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Ebrill – y ‘Panda crossings’ cyntaf yn cael eu defnyddio. ➤ 4 Ebrill – Crogwyd James Hanratty am ‘lofruddiaeth yr A6’ er bod amheuaeth ynglŷn â’i euogrwydd. ➤ 8 Mai – y bysiau troli olaf yn rhedeg yn Llundain. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 21 Mai – Yn Israel, dienyddiwyd Adolf Eichmann a gyhuddwyd o lofruddio miloedd o Iddewon yn yr Ail Ryfel Byd. ➤ 1 Gorffennaf – Pleidleisiodd mwyafrif llethol o bobl Algeria o blaid annibyniaeth o reolaeth Ffrainc. ➤ 10 Gorffennaf – Lansiwyd ‘Telstar’, y lloeren telegyfathrebu fasnachol cyntaf, i’r gofod. ➤ 5 Awst – Darganfuwyd corff y seren ffilmiau Marilyn Monroe yn ei chartref yn Hollywood. Y gred oedd iddi ei lladd ei hun. ➤ 22 Awst – Yn Ffrainc, methodd ymgais gan derfysgwyr i ladd yr Arlywydd de Gaulle. ➤ 1 Hydref – Mynychodd y myfyriwr du cyntaf ddarlithoedd ym Mhrifysgol Mississippi. ➤ 28 Hydref – Penderfynodd yr Undeb Sofietaidd dynnu ei arfau niwclear o Cuba, gan osgoi gwrthdaro â’r Unol Daleithiau.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 26 Hydref – Agoriad swyddogol gwaith dur Llanwern yn dilyn buddsoddiad o £120 o filiynau. 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ 15 Rhagfyr – Bu farw'r actor a'r cyfarwyddwr ffilmiau Charles Laughton.
1963	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Chwefror – Yn Aberystwyth, cynhaliwyd protestiadau cyntaf Cymdeithas yr Iaith Gymraeg. ➤ 10 Chwefror – Niweidiwyd offer trydan mewn ffrwydrad bom ar safle adeiladu dadleuol Argae Tryweryn. ➤ 29 Mawrth – Cafwyd y myfyriwr Emyr Llywelyn (mab T. Llew Jones) yn euog o osod y ffrwydron yn Nhryweryn a'i garcharu am flwyddyn. ➤ Mawrth -- Rhoddodd adroddiad yr Arglwydd Beeching gychwyn ar y gwaith o ddinistrio cyfundrefn rheilffyrdd Cymru. ➤ 23 Gorffennaf – Diwrnod cyntaf Sioe Amaethyddol Frenhinol Cymru ar ei safle parhaol newydd yn Llanelwedd. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 13 Chwefror – Daeth Harold Wilson yn arweinydd y Blaid Lafur wedi marwolaeth Hugh Gaitskell. ➤ 5 Mehefin – Ymddiswyddodd John Profumo o'r llywodraeth ar ôl i'r wasg ddatgelu ei berthynas â phutain o'r enw Christine Keeler, Cymraes o Lanelli. ➤ 8 Awst – Dygwyd £2.5 miliwn gan ladron oddi ar drên yn sir Buckingham, achos a ddaeth yn adnabyddus fel 'The Great Train Robbery'. ➤ 18 Hydref – Daeth yr Arglwydd Home yn Brif Weinidog wedi ymddiswyddiad Harold Macmillan. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Mehefin – Teithiodd y wraig gyntaf, Valentina Tershkova o'r Undeb Sofietaidd, i'r gofod. ➤ 29 Awst – Yn Washington, o flaen hanner miliwn o bobl, rhoddodd Dr Martin Luther King ei araith enwog 'I Have a Dream'. ➤ 11 Hydref – Yn Ffrainc, bu farw'r gantores boblogaidd Edith Piaf. ➤ 22 Tachwedd – Llofruddiwyd yr Arlywydd John F. Kennedy yn Dallas, Texas. Fe'i holynwyd gan Lyndon B. Johnson. ➤ 24 Tachwedd – Saethwyd Lee Harvey Oswald yn farw, y gŵr a gyhuddwyd o lofruddio'r Arlywydd Kennedy.
1964	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 Ebrill – Darlledwyd y rhaglen gyntaf yn y gyfres boblogaidd 'Siôn a Siân', y gyfres gwis hwyaf erioed yn Gymraeg. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 15 Medi – Cyhoeddwyd y papur newydd, 'The Sun', am y tro cyntaf. ➤ 16 Hydref – Daeth Harold Wilson yn Brif Weinidog wrth i'r Blaid Lafur ennill etholiad cyffredinol. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 8 Chwefror – Cafodd y grŵp pop 'The Beatles' goeso ecstatig gan bobl ifanc Efrog Newydd ar eu hymweliad â'r Unol Daleithiau.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Awst – Ar faes Sain Helen, llwyddodd cricedwyr Morgannwg i drechu Awstralia am y tro cyntaf erioed. ➤ Hydref – Yn sgil buddugoliaeth y Blaid Lafur yn yr etholiad cyffredinol, penodwyd James Griffiths, Aelod Seneddol Llanelli, yn Ysgrifennydd Gwladol cyntaf Cymru. ➤ Hydref – Yn y Gemau Olympaidd yn Tokyo, enillodd Lynn Davies o Nant-y-moel gystadleuaeth y naid hir. Ef oedd yr athletwr cyntaf o Gymru i ennill medal aur Olympaidd fel unigolyn. ➤ Ffilm fwyaf poblogaidd y flwyddyn yng Nghymru oedd 'Zulu', a gynhyrchwyd gan Stanley Baker, yr actor o Lyn Rhedynog, Cwm Rhondda. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 21 Rhagfyr – Dilëwyd y gosb eithaf ym Mhrydain. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 25 Chwefror – Enillodd Cassius Clay (Muhammad Ali wedi hynny) bencampwriaeth focsio pwysau trwm y byd drwy guro Sonny Liston. ➤ 28 Mai - Bu farw Jawaharlal Nehru, Prif Weinidog cyntaf India. ➤ 11 Mehefin- Yn Ne Affrica cafodd yr arweinydd croenddu, Nelson Mandela, ddedfryd o garchar am oes. ➤ 15 Hydref – Disodlwyd arweinydd yr Undeb Sofietaidd, Nikita Khrushchev. ➤ 3 Tachwedd – Etholwyd Lyndon B. Johnson yn Arlywydd yr Unol Daleithiau. ➤ 12 Rhagfyr – Daeth Kenya yn wlad annibynnol, gyda Jomo Kenyatta yn Arlywydd.
1965	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 13 Mawrth – Cipiodd tîm rygbi Cymru'r Goron Driphlyg am y degfed tro erioed. ➤ Mawrth – Caewyd Ffatri Arfau'r Goron, Pen-bre, sir Gaerfyrddin. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 24 Ionawr – Bu farw Winston Churchill, Prif Weinidog Prydain yn ystod yr Ail Ryfel Byd. ➤ 26 Hydref – Cyflwynwyd medal MBE i aelodau'r grŵp pop 'The Beatles' mewn seremoni ym Mhalas Buckingham. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 11 Chwefror – Dechreuodd awyrlu'r Unol Daleithiau gyrchoedd bomio yng Ngogledd Fietnam. ➤ 21 Chwefror – Llofruddiwyd yr arweinydd croenddu Malcom X yn Efrog Newydd.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 31 Mai – Dathlu canmlwyddiant y Wladfa Gymreig ym Mhatagonia yn yr Ariannin. ➤ Awst – Cyhoeddwyd y cylchgrawn dychanol ‘Lol’ am y tro cyntaf yn yr Eisteddfod Genedlaethol yn y Bala. ➤ 29 Medi – Cafodd Llywydd Plaid Cymru, Gwynfor Evans, bedair munud a deugain eiliad i ddweud ei ddweud yn narllediad cyntaf erioed ei blaid am 9:30 yr hwyr. 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ 8 Mawrth – Anfonwyd milwyr yr Unol Daleithiau i Fietnam er mwyn cynorthwyo byddin De Fietnam i wrthsefyll ymosodiadau gan wrthryfelwyr comiwnyddol. ➤ 18 Mawrth – Am y tro cyntaf erioed cerddodd dyn yn y gofod, pan adawodd y gofodwr, Alexei Leonov, ei long ofod. ➤ 14 Gorffennaf – Agorwyd twnnel Mont Blanc i gysylltu Ffrainc â'r Eidal. ➤ 27 Awst – Bu farw'r pensaer arloesol Le Corbusier. ➤ 11 Tachwedd – Cyhoeddodd Ian Smith, Prif Weinidog Rhodesia, annibyniaeth y wlad o reolaeth Prydain.
1966	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Mawrth – Achoswyd gwerth £36,000 o ddifrod a bwriwyd amserlen y gwaith yn ôl chwe wythnos gan ffrwydrad bom ar safle Argae Clywedog, ger Llanidloes. ➤ 14 Gorffennaf – Cipiodd Gwynfor Evans sedd Caerfyrddin mewn isetholiad. Hon oedd sedd gyntaf Plaid Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Mai – Yn y llys yr Old Bailey, Llundain, anfonwyd Ian Brady a Myra Hindley i garchar am oes am lofruddio plant yng ngogledd Lloegr. ➤ 30 Gorffennaf – Yn Wembley, Llundain, enillwyd Cwpan y Byd gan Loegr drwy guro Gorllewin yr Almaen. ➤ 22 Hydref – Dihangodd yr ysbïwr George Blake o garchar Wormwood Scrubs, Llundain. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 19 Ionawr – Etholwyd Indira Gandhi'n Brif Weinidog India. ➤ 30 Mehefin – Penderfynodd Ffrainc adael NATO. ➤ 8 Awst – Cyhoeddodd arweinydd Tsieina, Mao Zedong, y 'Chwyldro Diwydiannol' er mwyn adfywio'r ysbryd chwyldroadol yn y wlad. ➤ 6 Medi – Llofruddiwyd Prif Weinidog De Affrica, Hendrik Verwoerd.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 22 Gorffennaf – Agorodd Cledwyn Hughes, Ysgrifennydd Gwladol Cymru ffordd osgoi Port Talbot yn rhan o'r M4. Dyma'r darn cyntaf o draffordd drefol ym Mhrydain.➤ 22 Gorffennaf – Boddwyd pymtheg o bobl pan suddodd y cwch pleser 'Prince of Wales' yn aber Afon Mawddach, ger Llyn Penmaen, Meirionnydd.➤ 18 Hydref – Cyhoeddodd yr Ysgrifennydd Cartref, Roy Jenkins o Abersychan, bardwn brenhinol llawn i Timothy Evans o Ynysowen ger Merthyr Tudful, a grogwyd ar 9 Mawrth 1950 am ladd ei wraig a'i ferch 13 mis oed.➤ 21 Hydref – Trychineb Aberfan – cafodd 144 o bobl, gan gynnwys 116 o blant eu lladd yn Ysgol Gynradd Pant-glas pan foddwyd adeiladau'r ysgol gan filoedd o dunelli o wastraff glo gwlyb.➤ Rhagfyr – Cadarnhawyd safle Tom Jones o Drefforest fel un o gantorion pop mawr y 60au		<ul style="list-style-type: none">➤ 9 Tachwedd – Yn Fflorens, yr Eidal, dechreuodd y gwaith o geisio adfer gweithiau celfyddydol a gafodd eu difrodi gan lifogydd mawr.
--	--	--	---

	<p>pan gyrhaeddodd frig y siartiau gyda'r gân 'The Green, Green Grass of Home'.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Yn ystod y flwyddyn perfformiwyd y ddrama 'Saer Doliau' gan Gwenlyn Parry am y tro cyntaf gan Gwmni Theatr Cymru. 		
1967	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 9 Chwefror – Sefydlwyd Cyngor y Celfyddydau o dan ei Gadeirydd cyntaf, yr Athro Gwyn Jones. ➤ 9 Mawrth – Yn isetholiad Gorllewin y Rhondda, gwelwyd pleidlais nodedig o uchel i Blaid Cymru, a hynny yn un o gadarnleoedd traddodiadol y Blaid Lafur. ➤ 27 Gorffennaf – Daeth Mesur yr Iaith Gymraeg yn ddeddf. ➤ 27 Gorffennaf – Ymgyrch hir gan Aelod Seneddol Pont-y-pŵl, Leo Abse, a arweiniodd at basio deddf yn cyfreithloni gwrywgydiaeth ym Mhrydain. ➤ 10 Awst – Sefydlwyd Cymdeithas Emynau Cymru yn y Bala. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 19 Mawrth – Tarodd y tancer olew 'Torrey Canyon' greigiau ger Land's End, Lloegr, gan ollwng olew i'r môr ac achosi difrod sylweddol i draethau'r ardal. ➤ 28 Mai – Yn Plymouth, Lloegr, cwblhaodd yr hwyliwr Francis Chichester daith hwylio unigol o gwmpas y byd. ➤ 27 Gorffennaf – Cyfreithlonwyd cyfathrach rywiol gydsyniol rhwng dynion dros 21 blwydd oed. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 27 Ionawr – Yn yr Unol Daleithiau lladdwyd tri gofodwr pan aeth eu llong ofod ar dân wrth ymarfer. ➤ 21 Ebrill – Yng Ngwlad Groeg digwyddodd 'coup d'état' gan uwch-swyddogion y fyddin. ➤ 10 Mehefin – Daeth y 'Rhyfel Chwe Diwrnod' i ben gydag Israel yn fuddugol dros y gwledydd Arabaidd. ➤ 9 Hydref – Saethwyd y gwrthryfelwr Che Guevara yn farw yn Bolifia, De America. ➤ 21 Hydref – Yn Washington, ymunodd miloedd â phrotest yn erbyn Rhyfel Fietnam. ➤ 4 Rhagfyr – Cyflawnwyd y llawdriniaeth drawsblannu calon gyntaf gan Dr Christiaan Barnard yn Ne Affrica.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Awst – Enillodd Eluned Phillips Goron yr Eisteddfod Genedlaethol, yr ail wraig erioed i ennill y goron. ➤ Medi – Ffilmiwyd pennod o'r gyfres deledu boblogaidd 'Dr Who' yn Nant Ffrancon. 		
1968	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 23 Ionawr – Howard Winstone o Ferthyr Tudful oedd y Cymro cyntaf i ddal teitl byd ers pum mlynedd pan ddaeth yn bencampwr bocsiu pwysau plu'r byd. ➤ 6 Chwefror – Ym Monte Carlo, bu farw'r barwn papurau newydd, Arglwydd Kemsley o Ferthyr Tudful. ➤ 15 Mawrth – Gwelwyd y rhaglenni cyntaf i'w darlledu gan gwmni teledu annibynnol newydd dan gadeiryddiaeth William Ormsby Gore, Pumed Arglwydd Harlech. ➤ Ebrill – Penodwyd George Thomas, Aelod Seneddol Gorllewin Caerdydd, yn Ysgrifennydd Gwladol Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 21 Ebrill – Mewn araith ddadleuol, datganodd y gwleidydd Enoch Powell ei ofn am effaith y mewnfudiad o bobl groenddu i Brydain. ➤ 17 Medi – Canslwyd taith griced Lloegr i Dde Affrica gan fod tîm Lloegr yn cynnwys y chwaraewr croenddywyll Basil d'Oliveira. ➤ 27 Hydref – Y tu allan i Lysgenhadaeth yr Unol Daleithiau yn Llundain, protestiodd 250,000 o bobl yn erbyn y rhyfel yn Fietnam. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 31 Ionawr – Syfrdanwyd lluoedd yr Unol Daleithiau yn Fietnam wrth i'r 'Viet Cong' ddechrau ymosodiad a adwaenid fel Ymgyrch Tet. ➤ 4 Ebrill – Yn yr Unol Daleithiau, llofruddiwyd yr arweinydd croenddu, Martin Luther King. ➤ 21 Mai – Aeth deng miliwn o weithwyr ar streic yn Ffrainc gan fyfyrwyr y wlad yn erbyn polisïau'r Arlywydd de Gaulle. ➤ 6 Mehefin – Yn Los Angeles, llofruddiwyd Robert Kennedy, brawd y cyn-Arlywydd Kennedy. ➤ 20 Awst – Yn Prag, daeth byddin yr Undeb Sofietaidd ag ymgais arweinydd Tsiecoslofacia, Alexander Dubcek, i ddemocrateiddio'r wlad i ben. ➤ 5 Tachwedd – Etholwyd Richard M. Nixon yn Arlywydd yr Unol Daleithiau.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 18 Hydref – Agorwyd yn swyddogol Atomfa Trawsfynydd yng Ngwynedd.➤ 17 Rhagfyr – Agorwyd y Bathdy Brenhinol yn Llantrisant.		
1969	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Mai – Dathlwyd canmlwyddiant y ‘Western Mail’.➤ 1 Gorffennaf – Arwisgwyd Charles, mab y Frenhines Elisabeth II, yn Dywysog Cymru yng Nghastell Caernarfon.➤ Penwythnos olaf Awst – Enillodd Morgannwg Bencampwriaeth Criced Siroedd Lloegr am yr ail dro yn hanes y clwb.➤ 15 Rhagfyr – Mewn seremoni yn Neuadd Brangwyn, rhoddwyd statws dinas i Abertawe.➤ Yn ystod y flwyddyn lansiwyd cwmni recordiau Cymraeg newydd o’r enw ‘Sain’.	<ul style="list-style-type: none">➤ 3 Ionawr – Trodd ymdaith hawliau sifil yng Ngogledd Iwerddon yn derfysg wrth i Babyddion a Phrotestaniaid wrthdaro.➤ 15 Awst – Anfonwyd y fyddin i Ogledd Iwerddon gan lywodraeth Prydain er mwyn ceisio cael trefn yn y dalaith wedi wythnosau o anghydfod treisgar.	<ul style="list-style-type: none">➤ 19 Ionawr – Yn Prag, lladdodd myfyriwr o’r enw Jan Palach ei hun drwy gynnau ei ddillad fel protest yn erbyn y ffaith fod yr Undeb Sofietaidd wedi meddiannu Tsiecoslofacia.➤ 3 Chwefror – Daeth Yasser Arafat yn arweinydd Mudiad Rhyddid Palesteina.➤ 2 Mawrth – Hedfanodd yr awyren uwchsonig ‘Concorde’ am y tro cyntaf.➤ 28 Ebrill – Ymddiswyddodd Arlywydd Ffrainc, Charles de Gaulle.➤ 20 Gorffennaf – Wedi i Apollo 11, llong ofod yr Unol Daleithiau, lanio ar y lleuad, cerddodd Neil Armstrong yno, y dyn cyntaf i wneud hynny.➤ 20 Awst – Yn Woodstock, talaith Efrog Newydd, cynhaliwyd cyngerdd canu poblogaidd a ddaeth yn enwog drwy’r byd.

			<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Tachwedd – Yn Nigeria, adroddwyd bod 300,000 o bobl yn marw o newyn yn Biafra wedi'r rhyfel cartref yno.
1970	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 4 Ionawr – Bu farw D.J. Williams yr awdur ac un o'r tri a losgodd yr ysgol fomio yn 1936 ym Mhenyberth. ➤ 23 Ionawr – Bu farw Syr Ifan ab Owen Edwards, sylfaenydd yr Urdd. ➤ 26 Ionawr – Bu farw'r cyn-Archdderwydd Cynan. ➤ Chwefror – Bu farw'r athronydd Bertrand Russell. ➤ Mawrth – Yn Ysgol y Pasg Cymdeithas yr Iaith yn Aberystwyth, sefydlwyd y mudiad radicalaidd 'Adfer' yn sgil araith gan Emyr Llewelyn, mab T. Llew Jones. ➤ 20 Ebrill – Rhoddwyd dedfryd o ddeng mlynedd o garchar i John Barnard Jenkins o Benbryn, Morgannwg, pennaeth y garfan bara-filwrol Mudiad Amddiffyn Cymru, a dedfryd o chwe blynedd i Fredrick Ernest Alders. Cafwyd y ddau yn euog 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 7 Mawrth – Cyhoeddwyd y 'New English Bible' a gwerthwyd miliwn o gopïau ohono cyn pen diwrnod. ➤ 19 Mehefin – Daeth Edward Heath yn Brif Weinidog wedi i'r Ceidwadwyr ennill yr Etholiad Cyffredinol. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 12 Ionawr – Yn Nigeria, daeth y rhyfel yn Biafra i ben. ➤ 16 Ebrill – Dychwelodd criw'r llong ofod Apollo 13 yn ddiogel wedi iddi fynd i drafferthion 206,000 milltir o'r ddaear. ➤ 4 Mai – Ym Mhrifysgol Talaith Kent yn yr Unol Daleithiau, lladdwyd pedwar myfyriwr wrth i Warchodwyr Cenedlaethol saethu at brotest yn erbyn ymgais yr Unol Daleithiau i oresgyn Cambodia. ➤ 21 Gorffennaf – Yn yr Aifft cwblhawyd adeiladu Argae Aswan. ➤ 12 Medi – Ffrwydrwyd tair awyren yn niffeithwch Gwlad yr Iorddonen gan Fudiad Rhyddid Palesteina wedi iddynt eu herwgipio. ➤ 5 Hydref – Etholwyd Salvador Allende yn Arglwydd Chile. ➤ 9 Tachwedd – Bu farw cyn-Arlywydd Ffrainc, Charles de Gaulle.

	<p>o osod nifer o fomiau rhwng mis Ionawr 1966 a mis Tachwedd 1969.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 7 Mai – Bu farw'r dramodydd a'r nofelydd Jack Jones o Ferthyr Tudful.➤ 23 Mai – Am 9:40 nos Sadwrn aeth Pont Britannia, y bont dros afon Menai ar dân.➤ 2 Mehefin – Cwmpodd darn 250 troedfedd o'r bont a oedd yn cael ei chodi dros Afon Cleddau gan ladd 4 o weithwyr ac anafu 6 arall yn Sir Benfro.➤ 3 Mehefin – Bu farw'r athronydd o Bwllheli, J.R. Jones.➤ 9 Tachwedd – Bu farw'r undebwr llafur, y gwleidydd a'r bardd Huw T. Edwards.		
1971	<ul style="list-style-type: none">➤ 7 Ebrill – Yn Abertawe, ffurfiwyd y Gymdeithas Astudio Hanes Llafur Cymru.➤ 2 Mehefin – Enillodd Geoff Lewis o Dalgarth, Sir Frycheiniog ras fawr 'Derby Epsom', y joci cyntaf o Gymru i ennill y ras.➤ 30 Mehefin – Ymddeolodd Glyn Simon fel Archesgob Cymru.	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Ionawr – Cyflwynwyd cyfreithiau a olygai ei bod hi'n haws cael ysgariad.➤ 2 Ionawr – Yn Glasgow, lladdwyd 66 o gefnogwyr pêl-droed wrth i glwydi atal tyrfa ddymchwel ym Mharc Ibrox.➤ 15 Chwefror – Mabwysiadwyd arian degol gan Brydain.	<ul style="list-style-type: none">➤ 29 Mawrth – Cafwyd swyddog ym myddin yr Unol Daleithiau'n euog o lofruddio sifiliaid yng nghyflafan Mylai, Fietnam, yn 1968.➤ 11 Awst – Adroddwyd i 12 gael eu lladd gan yr IRA yng Ngogledd Iwerddon wedi i'r awdurdodau yno arestio 300 o weriniaethwyr dan bwerau argyfwng newydd.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 26 Gorffennaf – Pan gyrhaeddodd Newport, Rhode Island, yn yr Unol Daleithiau, Nicolette Milnes-Walker, 28 oed, o Gaerdydd oedd y ferch gyntaf i hwylio ar ei phen ei hun ar draw Cefnfor Iwerydd.➤ Awst – Yn Eisteddfod Genedlaethol Bangor, sefydlwyd y Gymdeithas Wyddonol Genedlaethol.➤ 25 Medi – Mewn cyfarfod yn Aberystwyth, sefydlwyd Mudiad yr Ysgolion Meithrin i ddarparu addysg feithrin Gymraeg i blant.➤ 1 Rhagfyr – Gwerthwyd Ynys Enlli gan Arglwydd Niwbwrch am £95,000.➤ Dwysaodd protestiadau Cymdeithas yr Iaith Gymraeg yn ystod y flwyddyn hon, gyda'r pwyslais ar y frwydr am arwyddion dwyieithog ac am sefydlu gwasanaeth radio a theledu Cymraeg.		<ul style="list-style-type: none">➤ 11 Medi – Bu farw'r cyn-arweinydd Sofietaidd Nikita Krushchev.➤ 17 Rhagfyr – Daeth y rhyfel rhwng India a Phacistan i ben ar ôl pythefnos o ymladd. O ganlyniad i fuddugoliaeth India, daeth Bangladesh yn wlad annibynnol gan dorri'r cysylltiad â Phacistan.
1972	<ul style="list-style-type: none">➤ 5 Chwefror – Ym muddugoliaeth ysgubol Cymru o 35 i 12 yn erbyn yr Alban yn	<ul style="list-style-type: none">➤ 9 Chwefror – Cyhoeddwyd stad o argyfwng i ddelio â'r prinder pŵer a achoswyd gan streic y glowyr.	<ul style="list-style-type: none">➤ 17 Mehefin – Yn Washington darganfuwyd bod pencadlys Plaid y Democratiaid yn adeilad

	<p>rygbi'r undeb, sgoriodd Gareth Edwards un o'r ceisiau unigol gorau a welwyd erioed.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 Hydref – Agorwyd Banc Masnachol Cymru yng Nghaerdydd gan Syr Julian Hodge. ➤ 31 Hydref – Llwyddodd tîm rygbi Llanelli i guro Seland Newydd ar Barc y Strade o 9 pwynt i 3. ➤ Yn y flwyddyn hon agorwyd Atomfa'r Wylfa ar Ynys Môn, ail bwerdy niwclear Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Gorffennaf – Cafwyd streic genedlaethol yn y dociau. ➤ 21 Awst – Hedfanodd y Prydeiniwr Donald A. Cameron y balŵn aer poeth cyntaf dros fynyddoedd yr Alpau. 	<p>Watergate wedi'i fwrglery gan gefnogwyr yr Arlywydd Nixon.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 11 Awst – Dychwelodd y milwyr olaf i'r Unol Daleithiau o Fietnam. ➤ 5 Medi – Yn ystod Gemau Olympaidd Munich, herwgipiwyd naw aelod o dîm Israel gan derfysgwyr Arabaidd. ➤ 23 Rhagfyr – Lladdwyd miloedd o ganlyniad i ddaeargryn yn Nicaragua.
1973	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ionawr – Sefydlwyd Cyngres Undebau Llafur Cymru. ➤ 1 Ebrill – Cyhoeddwyd rhifyn cyntaf 'Y Dinesydd, papur bro i Gaerdydd a'r cylch. ➤ Mai – Cyhoeddwyd y rhifyn cyntaf o'r cylchgrawn dychanol newydd 'Rebecca'. ➤ 8 Awst – Mewn cyngerdd yn ystod wythnos Eisteddfod Genedlaethol Rhuthun ymddangosodd y grŵp pop Cymraeg 'Edward H Dafis. ➤ 23 Hydref – Enillodd yr Athro Brian Josephson o Gaerdydd 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Ionawr – Ymunodd Prydain â'r Gymdeithas Economaidd Ewropeaidd. ➤ 8 Mawrth – Ffrwydrodd bom yn Llundain mewn car oedd wedi'i barcio o flaen yr Old Bailey ger Sgwâr Trafalgar. Ffrwydrad yn ymwneud â'r IRA ydoedd. ➤ 17 Mawrth – Agorodd y Frenhines, Elizabeth II, Bont newydd Llundain. ➤ Ym Mhrydain cyflwynwyd T.A.W. (Treth ar Werth) am y tro cyntaf. ➤ 14 Tachwedd – Priododd y Dywysoges Anne â'r Capten Mark Phillips yn Abaty Westminster. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 27 Ionawr – Cyhoeddodd yr Arlywydd Nixon ddiwedd ar y cysylltiad rhwng yr Unol Daleithiau a Fietnam. ➤ 8 Ebrill – Bu farw'r arlunydd Pablo Picasso. ➤ 17 Mai – Dechreuodd Senedd yr Unol Daleithiau ystyried achos Watergate. ➤ 11 Medi – Yn Chile lladdodd yr Arlywydd Allende ei hun. ➤ 17 Hydref – Cyhoeddodd y gwledydd Arabaidd gynnydd o 70% ym mhris olew gan arwain at

	<p>Wobr Nobel Ffiseg am ei waith ar uwchddargludedd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 31 Hydref – Cyhoeddwyd Adroddiad y Comisiwn Brenhinol a oedd yn argymhell cyrff etholedig yng Nghaerdydd a Chaeredin a Phrif Weinidog i Gymru a'r Alban. ➤ Hydref – Agorwyd Llyfrgell Glowyr De Cymru yn Abertawe gan Glyn Williams, Llywydd Undeb y Glowyr. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 Tachwedd – Cyhoeddodd Prydain gynllun i alluogi Protestaniaid cymedrol a Phabyddion i rannu grym yng Ngogledd Iwerddon. 	<p>y posibilrwydd o ddogni petrol yng ngorllewin Ewrop.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 24 Hydref – Daeth y rhyfel, a adweinid fel Rhyfel Yom Kippur, rhwng Israel a'r gwledydd Arabaidd i ben. ➤ 20 Rhagfyr – Lladdwyd Prif Weinidog Sbaen, Luis Carrero Blanco, gan fom a daflwyd i mewn i'w gar gan derfysgwyr ETA, y mudiad a frwydrai am annibyniaeth i wlad Basg.
1974	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 4 Chwefror – Dechreuodd streic genedlaethol bedair wythnos o hyd gan lowyr Prydain a arweiniodd ar argyfwng ynni, wythnos waith dri diwrnod yn y ffatrioedd, ac yn y pen draw at gwmp llywodraeth Geidwadol Edward Heath. ➤ 30 Medi – Clywyd rhaglenni cyntaf gorsaf radio newydd, Sain Abertawe, yr orsaf radio fasnachol gyntaf yng Nghymru. ➤ 14 Hydref – Darlledwyd 'Pobl y Cwm' am y tro cyntaf. ➤ Hydref – Agorwyd Neuadd Pantycelyn yn neuadd breswyl 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Mai – Daeth gogledd Iwerddon o dan lwyr reolaeth uniongyrchol San Steffan. ➤ 30 Gorffennaf – Llofnodwyd cytundeb heddwch Ysgrifennydd Gwladol Prydain gan Brif Weinidogion Gwlad Groeg a Thwrci er mwyn rhoi diwedd ar yr argyfwng yn Cyprus. ➤ 21 Tachwedd – Lladdwyd 17 o bobl gan fomiau a osodwyd gan yr IRA mewn tafarndai yn Birmingham. ➤ 1974-1976 Harold Wilson yn gwasanaethu yn ei 2il dymor fel Prif Weinidog Prydain. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 13 Chwefror – Alltudiwyd Alexander Solzhenistyn, yr awdur gwrthwynebol, gan yr Undeb Sofietaidd. ➤ 2 Ebrill – Bu farw Arlywydd Ffrainc, Georges Pompidou. ➤ 10 Gorffennaf – Cyhoeddwyd bod gan India fom niwclear. ➤ 8 Awst – Ymddiswyddodd yr Arlywydd Richard Nixon a thrwy hynny osgoi cael ei uchelgyhuddo. Fe'i holynwyd gan Gerald Ford. ➤ 29 Hydref – Enillodd Muhammad Ali bencampwriaeth pwysau trwm y byd am yr eildro mewn gornest yn erbyn George Foreman yn Zaire.

	<p>Gymraeg eu hiaith i fyfyrwyr Aberystwyth.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Hydref a Thachwedd – Gwelwyd protestiadau mawr a swllyd gan ffermwyr Cymru ym mhorthladdoedd Phenbedw yn erbyn mewnfario gwartheg o Iwerddon.➤ 22 Tachwedd – Enillodd Helen Morgan o'r Barri gystadleuaeth 'Miss World'.		<ul style="list-style-type: none">➤ 7 Tachwedd – Dechreuwyd chwilio am yr Arglwydd Lucan ar ôl llofruddiaeth nani ei blant yn Llundain.
1975	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Mawrth – Cyhoeddwyd cyfieithiad newydd o'r Testament Newydd, y fersiwn Gymraeg awdurdodol gyntaf o'r ysgrythurau Groeg er Testament Newydd William Salesbury yn 1567.➤ 8 Mawrth – Teithiodd y fferi olaf ar draws Afon Cleddau, o Neyland i Hobbs Point, yn sgil agor Pont Cleddau.➤ Mehefin – Enillodd Owen Edwards o Landudno radd mewn mathemateg drwy gyfrwng y Gymraeg, y myfyriwr cyntaf i wneud hynny.➤ Awst – Enillodd Gerallt Lloyd Owen gadair Eisteddfod	<ul style="list-style-type: none">➤ Etholwyd y fenyw gyntaf i arwain y Blaid Geidwadol, sef Margaret Thatcher.➤ 5 Mehefin – Mewn refferendwm pleidleisiodd pobl Prydain o fwyafrif llethol dros barhau'n aelod o'r Farchnad Gyffredin.➤ 18 Mehefin – Daeth yr olew cyntaf i'r lan drwy beipen o feysydd olew Môr y Gogledd.➤ 29 Awst – Bu farw cyn-Arlywydd Gweriniaeth yr Iwerddon, Eamon de Valera yn 92 mlwydd oed.	<ul style="list-style-type: none">➤ 13 Ebrill – Dechreuwyd cyfnod o wrthryfela ffyrnig yn Libanus.➤ 17 Ebrill – Cipiwyd grym yn Cambodia gan luoedd comiwnyddol y Khmer Rouge dan arweiniad Pol Pot.➤ 30 Ebrill – Yn Saigon, ildiodd De Fietnam i luoedd Gogledd Fietnam.➤ 16 Mai – Dringodd Junko Tabei o Siapan i gopa Everest, y wraig gyntaf i gyflawni'r gamp.➤ 20 Tachwedd – Yn Sbaen, bu farw'r Cadfridog Franco, arlywydd y wlad ers y 1930au.

	<p>Genedlaethol Bro Dwyfor, Cricieth gyda'i awdl 'Afon'.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 30 Awst – Clwb Criced Tregŵyr oedd y tîm cyntaf o Gymru i ennill Pencampwriaeth Griced y Pentrefi, gyda buddugoliaeth ysgubol o chwe wiced yn erbyn Isleham ar faes Lords yn Llundain.		
1976	<ul style="list-style-type: none">➤ 3 Chwefror – Cymerodd George Thomas o Donypanyd le Selwyn Lloyd fel Llefarydd Tŷ'r Cyffredin, y trydydd Aelod Seneddol Cymraeg erioed i ddal y swydd.➤ 28 Ebrill – Yn Nhalsarnau, Meirionydd, bu farw'r nofelydd Richard Hughes.➤ 17 Gorffennaf – Y tro cyntaf erioed i Ras yr Wyddfa gael ei chynnal.➤ Yn y flwyddyn hon, cafodd Ogof Ffynnon Ddu, ger Craig-y-nos ymhen uchaf Cwm Tawe ei nodi'n Warchodfa Natur Genedlaethol, y gyntaf ym Mhrydain.	<ul style="list-style-type: none">➤ 16 Mawrth – Ymddiswyddodd y Prif Weinidog, Harold Wilson a chafodd ei ddisodli gan James Callaghan.➤ 2 Mehefin – Enillodd Lester Piggott ras Derby am y seithfed tro – record i joci.➤ 7 Gorffennaf – Daeth David Steel yn arweinydd y Blaid Ryddfrydol wedi ymddiswyddiad Jeremy Thorpe.➤ 8 Awst – Lansiwyd y Mudiad Gwragedd dros Heddwch yng Ngogledd Iwerddon mewn rali a fynychwyd gan 20,000 o Babyddion a Phrotestaniaid y dalaith.➤ Medi – Gorfodwyd Prydain i fenthyg arian gan y Gronfa Ariannol Ryngwladol.	<ul style="list-style-type: none">➤ 4 Gorffennaf – Llwyddodd cyrch gan yr Israeliaid i achub 106 o deithwyr wedi iddynt gael eu herwgipio a'u caethiwo ym maes awyr Entebbe, Uganda.➤ 20 Gorffennaf – Gwelwyd y lluniau manwl cyntaf o'r blaned Mawrth wedi i'r llong ofod Viking 1 lanio arni.➤ 9 Medi – Bu farw arweinydd Tsieina, Mao Zedong, yn 82 mlwydd oed.➤ 2 Tachwedd – Etholwyd Jimmy Carter yn Arlywydd yr Unol Daleithiau.

1977	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ionawr – Lansiwyd ‘Radio Cymru’ am y tro cyntaf. ➤ 10 Chwefror – Bu farw’r cerddor a’r gyfansoddwraig Grace Williams o’r Barri. ➤ 1 Ebrill – O ganlyniad i Ddeddf Datblygu Cymru Wledig daeth Bwrdd Datblygu Cymru Wledig i fodolaeth. ➤ 22 Ebrill – Bu farw’r difyrrwr poblogaidd Ryan Davies tra oedd ar daith yn Buffalo, Talaith Efrog Newydd. ➤ Daeth cwmni theatr newydd o’r enw ‘Bara Caws’ i fodolaeth y flwyddyn hon gyda sioe dafarn a berfformiwyd yn ystod wythnos yr Eisteddfod Genedlaethol yn Wrecsam. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Ebrill – Yn Lerpwl, enillodd y ceffyl Red Rum ras y Grand National am y trydydd tro. ➤ 7 Mehefin – Cynhaliwyd dathliadau jiwbilî i ddynodi pum mlynedd ar hugain ers coronî’r frenhines Elizabeth II. ➤ Trefnwyd streiciau gan Undebau Llafur y sector cyhoeddus; roedd y streicwyr yn cynnwys ymladdwyr tân. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 17 Ionawr – Yn Salt Lake City, dienyddiwyd Gary Gilmore am lofruddiaeth, y cyntaf i’w ddienyddio yn yr Unol Daleithiau ers deng mlynedd. ➤ 28 Mawrth – Lladdwyd 574 o deithwyr wedi i ddwy awyren wrthdaro ar faes awyry Los Rodeos, Tenerife. ➤ 17 Mai – Etholwyd Menachim Begin yn Brif Weinidog Israel. ➤ 15 Mehefin – Wedi’r etholiadau democrataidd cyntaf yn Sbaen am 41 mlynedd, etholwyd Adolfo Suarez yn Brif Weinidog. ➤ 16 Awst – Yn ei gartref yn Memphis, bu farw Elvis Presley, un a ddisgrifiwyd fel ‘brenin’ y byd roc. ➤ 12 Medi – Bu farw’r arweinydd croenddu Steve Biko ar ôl iddo gael ei guro gan yr heddlu yn Ne Affrica.
1978	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gorffennaf – Cyhoeddwyd bod ymddiriedolaeth, o dan arweiniad Dr Carl Clowes, wedi prynu hen bentref Porth y Nant yn Nant Gwrtheyrn, Gwynedd am £25,000 – bwriad yr ymddiriedolaeth oedd sefydlu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 21 Mehefin – Yn Llundain, perfformiwyd y sioe gerddorol ‘Evita’ am y tro cyntaf. ➤ 25 Gorffennaf – Cafodd y baban tiwb profi cyntaf ei eni yn Oldham. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 11 Mawrth – Lladdwyd 37 o Israeliaid wedi i derfysgwyr Palesteinaidd osod bomiau ar dri bws ger Haifa. ➤ 9 Mai – Darganfuwyd corff Aldo Moro, cyn-Brif Weinidog yr Eidal, a

	<p>Canolfan Iaith Genedlaethol yno.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 7 Hydref – Gosodwyd beddfaen ar ddarn o dir yn Abaty Cwm-hir lle y claddwyd corff Llywelyn Ein Llyw Olaf yn y 13eg ganrif. ➤ Hydref – Enillwyd y wobr gyntaf yng Ngŵyl Darlledu Asia a gynhaliwyd yn y Delhi Newydd gan ffilm o Gymru. ➤ Y ffilm gowbois ‘Shane’ oedd y ffilm gyntaf erioed i gael ei dybio yn Gymraeg pan ddangoswyd hi gan HTV yn ystod y flwyddyn hon. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Achoswyd aflonyddwch mawr i wasanaethau amrywiol o ganlyniad i Streiciau'r Gwasanaeth Cyhoeddus. 	<p>lofruddiwyd gan derfysgwyr adain chwith.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 18 Medi – Yn Camp David, Maryland, arwyddodd yr Aifft ac Israel gytundeb heddwch hanesyddol. ➤ 28 Medi – Etholwyd Pieter Willem Botha yn Brif Weinidog De Affrica. ➤ 16 Hydref – Etholwyd y cardinal Pwylaidd Karol Wojtyla yn Bab, y cyntaf i'w ddewis o'r tu allan i'r Eidal mewn pedair canrif. ➤ 29 Tachwedd – Yn Guyana, darganfuwyd cyrff dros 900 o gefnogwyr cwlt a arweiniwyd gan y 'Parchedig' Jim Jones. Roeddent i gyd, gan gynnwys Jones, wedi eu lladd eu hunain. ➤ 25 Rhagfyr – Ymosododd lluoedd Fietnam ar Cambodia.
1979	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Mawrth – Pleidleisiodd mwyafrif llethol o boblogaeth Cymru 'Na' mewn refferendwm ar cynlluniau'r llywodraeth i greu cynulliad i Gymru yng Nghaerdydd. ➤ Ebrill – Cipiodd Terry Griffiths o Lanelli Bencampwriaeth Snwcer Proffesiynol y Byd. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Mawrth – Gwrthodwyd datganoli gan Gymru a'r Alban. ➤ 3 Mai – Cafodd Margaret Thatcher ei hethol fel Prif Weinidog benywaidd cyntaf Prydain. ➤ 27 Awst – Llofruddiwyd cefnder y Frenhines, Yr Arglwydd Mountbatten gan yr IRA. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 Mawrth – Cyfaddefodd yr awdurdodau yn yr Unol Daleithiau y gallai damwain yng ngorsaf niwclear Three Mile Island, Pennsylvania, fod wedi arwain at drychineb. ➤ 18 Mehefin – Yn Vienna, daeth yr Undeb Sofietaidd a'r Unol

	<ul style="list-style-type: none">➤ 12 Rhagfyr – Llosgwyd y cyntaf o nifer o dai haf yng Nghymru.➤ Rhagfyr – Cafwyd y llifogydd gwaethaf yng Nghymru ers ugain mlynedd.		<p>Daleithiau i gytundeb ynglŷn â rheoli arfau.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 20 Gorffennaf – Yn Nicaragua, disodlwyd yr Arlywydd Somoza gan wrthryfelwyr Sandinista.➤ 21 Tachwedd – Cyhoeddwyd bod ceidwad lluniau'r frenhines, Syr Anthony Blunt, wedi bod yn ysbïwr Sofietaidd yn y gorffennol.➤ 10 Rhagfyr – Cyflwynwyd Gwobr Heddwch Nobel i'r Fam Teresa am ei gwaith dyngarol ymhlith tlodion India.➤ 21 Rhagfyr – Daeth annibyniaeth anghyfreithlon Rhodesia i ben gyda ffurfio gwlad newydd Zimbabwe.➤ 27 Rhagfyr – Ymosododd lluoedd yr Undeb Sofietaidd ar Afghanistan.
1980	<ul style="list-style-type: none">➤ Ionawr – Cafwyd protest canol Ionawr pan gyhoeddodd y Swyddfa Gymreig bod tiroedd ar y ffin rhwng Gwynedd a Phowys wedi eu nodi fel man i archwilio lleoliadau addas ar gyfer claddu gwastraff niwclear.➤ 30 Mawrth – Arestwyd mwy na deg ar hugain o	<ul style="list-style-type: none">➤ 2 Ionawr – Aeth gweithwyr dur Prydain ar streic genedlaethol dros gyflogau, galwyd y streic gan Gydffederasiwn Masnachau Haearn a Dur y Deyrnas Unedig.➤ 25 Mawrth – Pleidleisiodd y Gymdeithas Olympaidd Brydeinig o blaid herio'r llywodraeth ar ei phenderfyniad i atal danfon	<ul style="list-style-type: none">➤ 4 Mawrth – Etholwyd Robert Mugabe yn Brif Weinidog senedd ddemocrataidd gyntaf Zimbabwe.➤ 15 Ebrill – Yn Ffrainc, bu farw'r awdur a'r athronydd Jean-Paul Sartre.➤ 25 Ebrill – Yn Iran, methodd ymgais gan filwyr yr Unol Daleithiau i ryddhau'r gwystlon a

	<p>genedlaetholwyr Cymreig adnabyddus fel rhan o ymgyrch yr heddlu - 'Operation Tân'.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 11 Ebrill – Sefydlwyd yr ail orsaf radio fasnachol yng Nghymru, Cwmni Darlledu Caerdydd.➤ 5 Mai – Datganodd Gwynfor Evans y byddai'n dechrau ymprydio oni fyddai'r llywodraeth yn San Steffan yn anrhydeddu ei haddewid i sefydlu sianel deledu Cymraeg. Roedd yr ympryd i ddechrau ar 6 Hydref.➤ 26 Tachwedd – Bu farw'r actores Rachel Roberts. Datgelwyd ei bod wedi gwenwyno ei hun.➤ Penderfynodd y BBC wahardd chwarae record newydd Dafydd Iwan ar ei raglenni. Teimlent y byddai ei gân – Magi Thatcher – yn ennyn dicter at y llywodraeth a chefnogwyr y Prif Weinidog.	<p>athletwyr i'r Gemau Olympaidd a gynhaliwyd yn Moscow.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 1 Ebrill – Diddymwyd streic y gweithwyr dur.➤ 10 Hydref – Gwnaeth Margaret Thatcher ei haraith enwog – 'The lady's not for turning'.	<p>herwgiwyd gan chwyldroadwyr Islamaidd chwe mis ynghynt.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 5 Mai – Yn llysgenhadaeth Iran yn Llundain, rhyddhawyd y gwystlon a herwgiwyd gan derfysgwyr o ganlyniad i gyrch gwaedlyd gan yr SAS.➤ 20 Mai – Mewn refferendwm, pleidleisiodd etholwyr Quebec yn erbyn mynd yn annibynnol ar Canada.➤ 22 Medi – Ar orchymyn arweinydd newydd y wlad, Saddam Hussein, ymosododd byddin Iraq ar Iran gan ddechrau rhyfel gwaedlyd.➤ 22 Medi – Yng Ngwlad Pwyl, ffurfiwyd yr undeb llafur annibynnol Solidarnosc, y cyntaf yng ngwledydd comiwnyddol dwyrain Ewrop.➤ 4 Tachwedd – Yn yr Unol Daleithiau, etholwyd y cyn-actor Ronald Reagan yn Arlywydd.➤ 9 Rhagfyr – Yn Efrog Newydd, saethwyd John Lennon, y seren bop a chyn-aelod o'r Beatles, yn farw.
--	---	--	--

1981	<ul style="list-style-type: none">➤ 24 Ionawr – Yng Nghaerdydd roedd angen mwy na 1,600 o blismyn i gadw dwy orymdaith ar wahân – 1,200 o gefnogwyr Sinn Féin a 350 o'r Ffrynt Cenedlaethol.➤ 23 Chwefror – Cyhoeddodd cwmni Duport yn Llanelli y byddai mwy na mil o bobl yn colli eu swyddi pan fyddai'r cwmni dur yn cau ei weithfeydd yn y dref.➤ 13 Ebrill – Bu farw'r nofelydd a dramodydd Gwyn Thomas o'r Porth, Cwm Rhondda.➤ 27 Awst – Cychwynnodd 36 o wragedd a 4 dyn o Gaerdydd i safle milwrol Comin Greenham i sefydlu protest heddychlon yn erbyn defnyddio'r lle fel safle ar gyfer taflegrau niwclear Cruise yr Unol Daleithiau.➤ Ymddeolodd Gwynfor Evans o'i swydd fel Llywydd Plaid Cymru wedi 36 mlynedd o wasanaeth.	<ul style="list-style-type: none">➤ 25 Ionawr – Yn Llundain, sefydlwyd Cyngor dros Ddemocratiaeth Gymdeithasol gan Roy Jenkins, David Owen, Shirley Williams a William Rodgers. Byddai'n dod yn Blaid Ddemocratiaidd Gymdeithasol (SDP) ar 26 Mawrth.➤ 9 Ebrill – Ac yntau ar streic newyn yng ngharchar y Maze, Belfast, etholwyd Bobby Sands, aelod o'r IRA, yn aelod seneddol mewn isetholiad yn Fermanagh.➤ 11 Ebrill – Taniwyd terfysgoedd yn Brixton ac ardaloedd eraill o ganlyniad i densiynau hiliol.➤ 5 Mai – Bu farw Bobby Sands wedi 66 diwrnod ar streic newyn.➤ 24 Mehefin – Agorwyd Pont Humber, y bont un bwa hiraf yn y byd.➤ 4 Gorffennaf – Dechreuodd cyfnod o derfysgoedd yn Toxteth, Lerpwl, a Moss Side, Manceinion.➤ 3 Hydref – Rhoddwyd terfyn ar ymryd carcharorion Gweriniaethol wedi deg marwolaeth.	<ul style="list-style-type: none">➤ 21 Ionawr – Rhyddhawyd y gwystlon Americanaidd yn Iran ar ôl 444 diwrnod mewn caethiwed.➤ 13 Mai – Saethwyd y Pab Ioan Pawl II gan derfysgwyr o Dwrci ond achubwyd ei fywyd gan feddygon.➤ Yn Ffrainc, daeth dyddiau'r gilofîn i ben pan ddiddymwyd y gosb eithaf.➤ 6 Hydref – Llofruddiwyd Arlywydd yr Aifft, Anwar Sadat, gan eithafwyr Islamaidd.
1982	<ul style="list-style-type: none">➤ 23 Chwefror – Daeth Cymru yn wlad swyddogol ddi-niwclear pan gytunodd Cyngor Sir	<ul style="list-style-type: none">➤ 26 Ionawr – Cyhoeddwyd diweithdra uchel wedi cyfnod o ddirwasgiad.	<ul style="list-style-type: none">➤ 2 Mai – Suddwyd llong rhyfel yr Ariannin, y General Belgrano, ym môr yr Iwerydd, er ei bod y tu allan

	<p>Clwyd â'r saith cyngor sirol arall i wahardd arfau niwclear o'i sir.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 8 Mehefin - Lladdwyd 39 o filwyr y Gwarchodlu Cymreig ac anafwyd 79 pan darodd torpido y llong gludo milwyr Sir Galahad yn Bluff Cove wrth i luoedd arfog Prydain ymdrechu i ennill Ynysoedd y Falkland.➤ Mehefin - Enillodd Angharad Tomos o Lanwnda Fedal Lenyddiaeth Eisteddfod yr Urdd ym Mhwllheli.➤ 2 Mehefin - Daeth y Pab Ioan Paul II i Gymru, y Pab cyntaf erioed i ymweld â'r wlad.➤ 9 Medi - Agorwyd Neuadd Dewi Sant, Caerdydd gyda chyngerdd am ddim.➤ 17 Hydref - Lanswyd y 'Sulyn', y papur Sul Cymraeg cyntaf erioed.➤ 19 Hydref - Bu farw Iorwerth Cyfeiliog Peate, y llenor a sylfaenydd Amgueddfa Werin Cymru.	<ul style="list-style-type: none">➤ 2 Ebrill - Rhyfel y Falklands yn dechrau wrth i'r Ariannin ymosod ar y diriogaeth Brydeinig yn Ynysoedd y Falkland.➤ Dechreuodd 'Channel 4' ddarlledu gan sicrhau pedair gorsaf deledu i Brydain.	<p>i ardal waharddedig a osodwyd gan y Weinyddiaeth Amddiffyn ym mis Ebrill.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 12 Tachwedd - Daeth cynbennaeth y KGB, Yuri Andropov, yn arweinydd yr Undeb Sofietaidd a hynny ddau ddiwrnod wedi marwolaeth Leonid Brezhnev.
--	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Tachwedd – Wedi ugain mlynedd o frwydro, dechreuodd Sianel Pedwar Cymru (S4C) ddarlledu fel sianel arbennig ar gyfer rhaglenni yn yr iaith Gymraeg. 		
1983	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 9 Mehefin – Cipiodd Ceidwadwyr Cymru eu cyfanswm mwyaf o seddi yn y ganrif gyfan yn yr Etholiad Cyffredinol. ➤ Mehefin – Cyhoeddwyd y byddai darn punt newydd Cymreig yn cael ei fathu. Roedd y llywodraeth yn awyddus i gynhyrchu darnau arian yn cynnwys symbolau Cymreig. ➤ 23 Gorffennaf – Cynhaliwyd cystadleuaeth Canwr y Byd am y tro cyntaf yn Neuadd Dewi Sant, Caerdydd. ➤ 2 Hydref – Daeth y Cymro o Dredegar, Neil Kinnock, yn arweinydd ar y blaidd Lafur, y Cymro cyntaf i ddal y swydd. ➤ Sefydlwyd yn y flwyddyn hon yr Archif Wleidyddol Gymreig i gydlynu'r gwaith o gasglu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Mehefin – Ail-etholwyd Margaret Thatcher i'w swydd fel Prif Weinidog y Deyrnas Unedig. ➤ 14 Mehefin – Cyrhaeddodd lluoedd Prydain Port Stanley, prifddinas Ynysoedd Falkland gan orfodi byddin yr Ariannin i ildio. ➤ 20 Gorffennaf – Lladdwyd 10 o bobl gan fomiau yr IRA yn Hyde Park a Regent's Park, Llundain. ➤ 22 Medi – Cynhaliwyd 'Diwrnod Gweithredu' gan yr undebau llafur er mwyn cefnogi gweithwyr y Gwasanaeth Iechyd. ➤ 11 Hydref – Daeth y llong Mary Rose i'r wyneb. Roedd wedi suddo ym mhorthladd Portsmouth ym 1545. ➤ 23 Tachwedd – Cafwyd y llofrudd torfol, Dennis Nilsen, yn euog o lofruddio 17 dyn ifanc yn Llundain. Ef oedd y llofrudd torfol gwaethaf ym Mhrydain. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 12 Ebrill – Cynhaliwyd seremoni wobrwyo'r Oscars lle enillodd y ffilm 'Gandhi' wyth o'r prif wobrau. ➤ 5 Mai – Gwnaed y cyhoeddiad mai achos o dwyll oedd y dyddiaduron yr honnwyd eu bod yn eiddo i Hitler. Gwerthwyd y deunydd i'r Sunday Times am £1 filiwn cyn y cyhoeddiad. ➤ 1 Medi – Lladdwyd 269 o bobl wrth iddynt deithio ar awyren Boeing 747 o Efrog Newydd i Korea. Saethodd awyrennau'r Undeb Sofietaidd atynt wrth iddynt groesi Siberia.

	tystiolaeth ddogfennol o bob math am wleidyddiaeth Cymru.		
1984	<ul style="list-style-type: none">➤ 12 Mawrth – Cychwynnodd streic genedlaethol hir gan y glowyr.➤ 4 Mehefin – Ymddeolodd Syr Geraint Evans wedi 36 o flynyddoedd o berfformio yn y Tŷ Opera Brenhinol, Covent Garden.➤ 22 Mehefin – Bu farw'r pianydd jazz Dillwyn Owen Jones yn Efrog Newydd, ond ganed ef yng Nghastell-nedd, a'i fagu yn Llanymddyfri.➤ 5 Awst – Bu farw'r actor Richard Burton yng Ngenefa, y Swistir.➤ Awst – Yn Eisteddfod Genedlaethol Llanbedr Pont Steffan ym mis Awst, sefydlwyd mudiad CYD (Cyngor y Dysgwyr) i ddod â Chymry Cymraeg a dysgwyr yr iaith ynghyd.➤ 30 Tachwedd – Gwelwyd unig farwolaeth Streic y Glowyr ym maes glo'r De pan laddwyd gyrrwr tacsï 31 oed, David	<ul style="list-style-type: none">➤ 12 Mawrth – Dechreuwyd ar Streic y Glowyr dros gau pyllau glo.➤ 12 Ebrill – Preifateiddiwyd y cwmni Prydeinig British Telecom.➤ 23 Medi – Arwyddwyd cytundeb rhwng Tsieina a Phrydain yn Beijing ynglŷn â dyfodol Hong Kong.➤ 12 Hydref – Cafwyd ymosodiad gan yr IRA yng Nghynhadledd y Ceidwadwyr yn Brighton.	<ul style="list-style-type: none">➤ 23 Ionawr – Lanswyd y cyfrifiadur newydd - yr Apple Mac yn California.➤ 31 Hydref – Llofruddiwyd Prif Weinidog India, Indira Gandhi.➤ 6 Tachwedd – Ail-etholwyd yr Arlywydd Ronald Reagan i wasanaethu am ail dymor yn Unol Daleithiau America.

	<p>Wilkie wrth yrru glöwr i'r gwaith. Cafodd Wilkie ei daro gan bostyn concrit a daflwyd at ei dacsï o Bont Rhymni uwchben y ffordd.</p>		
1985	<ul style="list-style-type: none">➤ 5 Mawrth – Wedi iddynt dreulio bron i flwyddyn ar streic, dychwelodd glowyr de Cymru i'w gwaith.➤ 30 Mawrth – Hywel Davies o Aberteifi a enillodd y Grand National, a hynny ar y ceffyl 'Last Suspect'.➤ 4 Ebrill – Bu farw Kate Roberts, un o awduron rhyddiaith mwyaf y ganrif yng Nghymru.➤ 20 Ebrill – Enillodd y Cymro Steve Jones Farathon Llundain.➤ 7 Mehefin – Agorwyd ffatri newydd Laura Ashley yng Nghaernarfon gan gyflogi dros fil o weithwyr.➤ 17 Awst – Dechreuodd streic chwarelwyr Cwmni Ffestiniog.➤ 1 Medi – Bu farw Saunders Lewis, prif ffigwr llenyddol Cymraeg yr ugeinfed ganrif a phrif ysgogydd y mudiad cenedlaethol modern.	<ul style="list-style-type: none">➤ 25 Chwefror – Dychwelodd 4,000 o lowyr i'r gwaith, gan adael ychydig dros hanner y glowyr eraill i barhau i streicio.➤ Mawrth 3 – Daeth streic y glowyr i ben ar ôl blwyddyn.➤ Rhagfyr 25 – Sefydlwyd yr elusen 'Comic Relief'.	<ul style="list-style-type: none">➤ 11 Mawrth – Dechreuodd cyfnod Mikhail Gorbachov fel arweinydd yr Undeb Sofietaidd gan ddechrau hefyd ar gyfnod o ddiwygio'r wlad.➤ 13 Gorffennaf – Codwyd £40 miliwn drwy lwyddiant y cyngerdd 'Live Aid' yn Wembley i elusennau a weithiai i leddfu newyn yn Affrica.➤ 1 Medi - Darganfuwyd gweddillion y Titanic, y llong a suddodd ym 1912 ger Newfoundland.➤ 10 Hydref – Bu farw dau actor enwog ar yr un diwrnod – Orson Welles ac Yul Brynner.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 17 Medi – Cychwynnodd David Sinnett-Jones o borthladd Aberaeron ar daith o gwmpas y byd. Y tro nesa iddo weld porthladd Aberaeron oedd ychydig llai na thair blynedd wedi iddo gychwyn ar ei daith.		
1986	<ul style="list-style-type: none">➤ Ebrill – Cynhaliwyd protestiadau helaeth yng Nghaerfyrddin. Amgylchynwyd y byncher niwclear yr oedd Cyngor Dosbarth Caerfyrddin yn ei adeiladu ar y pryd gan ryw 4,000 o orymdeithwyr a chefnogwyr cymdeithas CND Cymru.➤ 31 Mehefin – Daeth bron dwy ganrif o dorri glo yng nghymoedd Rhondda Fawr a Rhondda Fach i ben pan godwyd y glo diwethaf o bwll olaf cymoedd y Maerdy.➤ 24 Gorffennaf – Cytunodd tri barnwr nad oedd Cyngor Sir Gwynedd yn euog o hiliaeth pan wrthododd gyflogi dwy Gymraes ddi-Gymraeg mewn cartref henoed.	<ul style="list-style-type: none">➤ 30 Ebrill – Cynhaliwyd terfysgoedd dros nos yng ngharchardai ar draws y wlad.➤ 8 Mai – Bu cynnydd mawr i'r Blaid Lafur mewn etholiadau cynghorau lleol.➤ 31 Gorffennaf – Cyhoeddwyd bod 3.25 miliwn o bobl yn ddi-waith, hwn oedd y ffigwr uchaf a gofrestrwyd erioed.➤ 19 Medi – Cyflwynwyd cyrsiau arholiad TGAU i gymryd lle cyrsiau Lefel 'O' ar gyfer pobl ifanc 15/16 oed.➤ 8 Rhagfyr – Preifateiddiwyd diwydiannau cenedlaethol mawr.	<ul style="list-style-type: none">➤ 28 Chwefror – Llofruddiwyd Prif Weinidog Sweden, Olaf Palme yn Stockholm.➤ 14 Ebrill – Bu farw'r awdures Simone de Beauvoir yn Ffrainc.➤ 15 Ebrill – Hedfanodd awyrennau'r Unol Daleithiau i fomio Libya, gan ddechrau o feysydd awyr ym Mhrydain. Pwrpas yr ymosodiad oes talu'r pwyth yn ôl am gefnogaeth arweinydd y wlad, Cynol Gaddafi, i derfysgwyr.➤ 22 Tachwedd – Enillodd Mike Tyson bencampwriaeth bocsio pwysau trwm y byd yn Las Vegas, yr ieuengaf erioed i gyflawni'r gamp.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Medi – Y mewnwr David Bishop oedd y chwaraewr cyntaf erioed o Gymru i gael ei garcharu am drais ar y cae rygbi. Cafodd rheithgor ef yn euog o ymosod ar Chris Jarman o glwb rygbi Trecelyn ar 23 Hydref 1985.➤ Medi – I ddynodi pen-blwydd y Cwmni Opera Cenedlaethol yn ddeugain oed, cyflwynodd y cwmni berfformiadau o’r cylch epig o operâu, Y Fodrwy gan Richard Wagner ar draws Prydain.		
1987	<ul style="list-style-type: none">➤ 3 Chwefror – Bu farw’r awdur a’r darlledwr Wynford Vaughan-Thomas o Abertawe.➤ 19 Mawrth – Gwelwyd ail-drefnu sylweddol ar yr Eglwys Babyddol yng Nghymru pan ffurfiwyd tair esgobaeth newydd o’r ddwy flaenorol. Bellach bodolai Esgobaeth Mynyw, Esgobaeth Wrecsam ac Archesgobaeth Caerdydd.➤ 22 Mawrth – Mewn seremoni yn Llundain enillodd y gyfres gartŵn Superted, gan gwmni	<ul style="list-style-type: none">➤ 11 Mehefin – Enillodd y Prif Weinidog Margaret Thatcher ei thrydedd tymor.➤ 19 Hydref – Crëwyd problemau ariannol ym Mhrydain o ganlyniad i Gwyp Wall Street. Dilëwyd gwerth pum deg biliwn oddi ar gyfranddaliadau Gyfnewidfa Stoc Llundain.➤ 8 Tachwedd – Bu bomio mewn gwasanaeth Sul y Cofio yn Enniskillen, Gogledd Iwerddon lle laddwyd 11 o bobl gan yr IRA.	<ul style="list-style-type: none">➤ 7 Mawrth – Lladdwyd 188 o bobl pan suddodd y fferi, Herald of Free Enterprise, wrth ymadael â phorthladd Zeebrugge.➤ 8 Rhagfyr – Arwyddodd yr Undeb Sofietaidd a’r Unol Daleithiau gytundeb yn Washington i leihau’r nifer o arfau niwclear yr oedd y ddwy wlad yn eu cadw.

	<p>Siriol o Gaerdydd, wobr BAFTA am y gwaith animeiddio gorau.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 20 Mehefin – Cipiodd Cymru'r drydedd wobr yng Nghystadleuaeth Cwpan Rygbi'r Byd wrth iddynt drechu Awstralia ym mlwyddyn gyntaf y gystadleuaeth.➤ 30 Medi – Carcharwyd Aelod Seneddol Ynys Môn, Keith Best, ar ôl ei gael yn euog o dwyll gan reithgor yn Llys y Goron Southwark, Llundain. Prynodd gyfranddaliadau drwy dwyll.➤ 29 Rhagfyr – Bu farw Anna Williams, yn ôl pob tebyg y wraig hynaf yn y byd ar y pryd, yn 114 mlwydd oed.		
1988	<ul style="list-style-type: none">➤ 27 Chwefror – Estynnwyd ymgyrch llosgi'r garfan anweledig 'Meibion Glyndŵr' y tu hwnt i Glawdd Offa. Ymosododd y garfan ar swyddfeydd pedwar o asiantau tai yng Nghaer gan dargedu cwmnïau yn Lloegr a werthai dai yng Nghymru i bobl o'r tu allan i'r wlad.	<ul style="list-style-type: none">➤ 3 Chwefror – Cynhaliwyd 'diwrnod gweithredu' gan nyrsys er mwyn pwysleisio'r dirywiad a fu yn y Gwasanaeth Iechyd.➤ 11 Mawrth – Daeth darn arian punt yn lle'r papur punt.➤ 17 Rhagfyr – Dechreuwyd ar y gwaith adeiladu ar Dwnnel y Sianel.➤ 21 Rhagfyr – Ffrwydrodd bom mewn awyren Pan Am 747 uwchben tref	<ul style="list-style-type: none">➤ 6 Gorffennaf – Bu farw 170 o weithwyr ym Môr y Gogledd ar ôl ffrwydrad ar y llwyfan olew – 'Piper Alpha'.➤ 20 Awst – Bu cadoediad rhwng y rhyfeloedd yn Iran ac Iraq.➤ 8 Tachwedd – Etholwyd George Bush yn Arlywydd Unol Daleithiau America.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Mawrth – Cyhoeddwyd y Beibl Cymraeg Newydd, bedwar can mlynedd wedi cyhoeddi'r Beibl Cymraeg cyntaf o gyfieithiad yr Esgob William Morgan. ➤ 8 Medi – Aeth y rhifyn cyntaf o'r cylchgrawn materion cyfoes wythnosol, 'Golwg', ar werth. ➤ Hydref – Bu farw'r dramodydd John Gwilym Jones. ➤ Tachwedd – Darlledwyd y rhaglen gyntaf o gyfresi comedi mwyaf poblogaidd S4C, 'C'mon Midffild'. 	<p>Lockerbie, yr Alban, gan ladd 270 yn yr awyren ac 11 yn y dref.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Rhagfyr – Daeth gwraig yn bennaeth ar wlad Islamaidd am y tro cyntaf erioed pan etholwyd Benazir Bhutto yn Brif Weinidog Pacistan.
1989	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 5 Mawrth – Lansiodd 'Wales on Sunday', y papur Sul Saesneg cyntaf i'w gynhyrchu yng Nghymru ar gyfer Cymru. ➤ 17 Mehefin – Enillodd y canwr bariton Bryn Terfel o Bantglas, Caernarfon Wobr Lieder cystadleuaeth Canwr y Byd Caerdydd. ➤ 1 Gorffennaf – Am y tro cyntaf, ymddangosodd grŵp yn cysylltu ei hunain â'r llosgwyr tai, Meibion Glyndŵr, mewn man cyhoeddus. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 15 Ebrill – Arweiniodd trychineb Hillsborough at 96 o farwolaethau a 766 o anafiadau mewn gêm bêldroed rhwng Lerpwl a Nottingham Forest yn Stadiwm Hillsborough, Sheffield, Lloegr. Digwyddodd y trychineb oherwydd gorlenwi yn y stadiwm. ➤ Dyfeisiwyd y We Fyd-eang gan Tim Berners Lee. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 3 Mehefin – Bu farw arweinydd Iran, Ayatollah Khomeini. ➤ 4 Mehefin - Lladdodd byddin Tsieina filoedd o brotestwyr yn Sgwâr Tianamen, Beijing ➤ 9 Tachwedd – Dechreuwyd dymchwel Wal Berlin. ➤ 25 Rhagfyr – Cafodd arweinydd comiwnyddol Rwmania, Nicolae Ceausescu, ei ddienyddio gan wrthryfelwyr. ➤ 29 Rhagfyr – Cafodd y dramodydd Vaclav Havel ei ethol yn Arlywydd Tsiecoslofacia.

	<ul style="list-style-type: none">➤ Medi – Lansiodd Gŵyl Ffilm Aberystwyth (Gŵyl Ffilm Ryngwladol Cymru wedi hynny).➤ 8 Tachwedd – Cynhaliwyd refferendwm lle pleidleisiodd Dwyfor a Phenrhyn Llŷn, yr unig rai yng Nghymru, o blaid cadw tafarndai ar gau ar y Sul.		
1990	<ul style="list-style-type: none">➤ 14 Chwefror – Arestiodd y canwr poblogaidd ac un o sêr teledu amlycaf Cymru, Bryn Fôn, wrth i Heddlu Gogledd Cymru geisio dal y rhai a fu wrthi'n llosgi tai haf ers 1979.➤ 26 Chwefror – Symudwyd dwy fil o bobl o'u cartrefi a bu difrod i 2,800 o dai pan darodd llifogydd mawr dref Towyn, ger Abergele.➤ 1 Mawrth – Cyhoeddwyd cyfrol newydd a oedd yn arbennig am ddau reswm. 'Hanes Cymru' gan John Davies oedd y llyfr cyntaf i olrhain yn Gymraeg holl hanes y wlad o'r cyfnod cynharaf hyd y presennol. Hefyd, hwn oedd y llyfr Cymraeg cyntaf erioed i'w	<ul style="list-style-type: none">➤ 31 Mawrth – Bu terfysgoedd ar draws Llundain wedi i'r Llywodraeth gyflwyno trethi lleol a 'threth y pen'.➤ 22 Tachwedd – Ymddiswyddodd Margaret Thatcher a daeth John Major yn Brif Weinidog ar y Deyrnas Unedig.➤ 2 Rhagfyr – Torrwyd tir newydd ym mhroses adeiladu Twunnel y Sianel wrth i weithwyr twunnel Prydain a Ffrainc gyfarfod 40 metr o dan wely môr y Sianel gan sefydlu'r cysylltiad daearyddol cyntaf rhwng y Deyrnas Unedig a thir mawr Ewrop ers yr oes iâ ddiwethaf.	<ul style="list-style-type: none">➤ 11 Chwefror – Rhyddhawyd yr arweinydd croenddu Nelson Mandela o garchar yn Ne Affrica.➤ 11 Mawrth – Cyhoeddwyd Lithwania yn wlad annibynnol.➤ 29 Mai – Etholwyd Boris Yeltsin yn Arlywydd Ffederasiwn Rwsia.➤ 7 Gorffennaf – Cipiodd Martina Navratilova bencampwriaeth Wimbledon am y nawfed tro.➤ 3 Awst – Goresgynnwyd Kuwait gan luoedd Iraq o dan arweiniad Saddam Hussein.➤ 4 Awst – Anfonwyd milwyr i Saudi-Arabia o'r Unol Daleithiau er mwyn paratoi i ryddhau Kuwait.➤ 3 Hydref – Daeth yr Almaen yn wlad unedig unwaith eto.

	<p>gynhyrchu gan y cyhoeddwyr rhyngwladol, Penguin.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 27 Medi – Daeth bron i ddwy ganrif o gynhyrchu dur ym Mrymbo, ger Wrecsam i ben a cholodd mil o bobl eu swyddi pan gaewyd gweithfeydd dur y dref.➤ 1 Medi – Mewn oedfa ddathlu genedlaethol yn Aberystwyth, sefydlwyd Cytûn, mudiad yr Eglwysi Ynghyd yng Nghymru.		<ul style="list-style-type: none">➤ 7 Hydref – Saethwyd yn farw 21 o brotestwyr Palesteinaidd yn Jerwsalem gan heddlu Israel.➤ 9 Rhagfyr – Daeth Slobodan Milosevic yn Arlywydd Serbia.
1991	<ul style="list-style-type: none">➤ 22 Chwefror – Lladdwyd y Cymro, Corporal David Denbury, yn Rhyfel y Gwlff.➤ 28 Chwefror – Cyhoeddwyd bod Cymro arall wedi cael ei ladd yn Rhyfel y Gwlff – Rhingyll Vincent Phillips.➤ 14 Ebrill – Enillodd y golffiwr Ian Woosnan o Lanymynech 55fed Bencampwriaeth Meistri'r Unol Daleithiau yn Augusta, Florida.➤ 26 Ebrill – Cyhoeddwyd gan y Llywodraeth na fyddai'n adeiladu gorsaf radar ar y cyd â'r Unol Daleithiau ar safle ger Tyddewi, Sir Benfro.	<ul style="list-style-type: none">➤ 17 Ionawr – Lansiodd America a'i chynghreiriaid, gan gynnwys Prydain, 'Operation Desert Storm'. Roedd hwn yn ddechreuad ar Rhyfel y Gwlff.➤ 7 Chwefror – Ymosododd yr IRA ar Rif 10, Stryd Downing.	<ul style="list-style-type: none">➤ 16 Ionawr – Dechreuodd y rhyfel er mwyn rhyddhau Kuwait o feddiant lluoedd Iraq.➤ 27 Chwefror – Rhyddhawyd Kuwait o ddwylo lluoedd Iraq a'r diwrnod canlynol cyhoeddodd yr Arlywydd Bush ddiwedd y rhyfel.➤ 5 Ebrill – Condemniodd y Cenhedloedd Unedig yr ymosodiadau ar boblogaeth Gwrdaidd Iraq gan fyddin y wlad.➤ 21 Awst – Methodd ymgais gan hen gomiwnyddion i gipio grym yn Moscow.➤ 18 Tachwedd – Rhyddhawyd Terry Waite yn Libanus, bum mlynedd ar ôl iddo gael ei herwgipio.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 5 Mehefin – Yn un o rowndiau rhagbrofol Pencampwriaeth Ewrop daeth un o'r buddugoliaethau mwyaf cofiadwy i beldroedwyr Cymru. Enillodd tîm Cymru yn erbyn deiliaid Cwpan y Byd, yr Almaen, yn y Stadiwm Cenedlaethol.➤ 30 Awst – Gwelwyd pedair noson o derfysg yn ardal Elái, Caerdydd. Diweithdra uchel a pharhaol oedd y cefndir i'r cynnwrf.		<ul style="list-style-type: none">➤ 25 Rhagfyr – Ymddiswyddodd yr Arlywydd Gorbachev ym Moscow gan arwain at ddiwedd swyddogol yr Undeb Sofietaidd. Cymerwyd lle'r hen Undeb Sofietaidd gan gymanwlad o wledydd annibynnol.
1992	<ul style="list-style-type: none">➤ 4 Ebrill – Enillodd y joci, Carl Llywellyn o Benfro, ras y Grand National ar y ceffyl 'Party Politics'. Enillwyd y ras o ddau hyd a hanner, er mai ail ddewis oedd Llywellyn.➤ 9 Ebrill – Ymddiswyddodd arweinydd y Blaid Lafur, y Cymro Neil Kinnock, o'i swydd.➤ 14 Ebrill – Cyhoeddwyd y rhifyn olaf o'r papur wythnosol 'Baner ac Amserau Cymru' a sefydlwyd 133 o flynyddoedd ynghynt.	<ul style="list-style-type: none">➤ 9 Ebrill – Enillwyd yr Etholiad Cyffredinol gan y Ceidwadwyr gan sicrhau tymor arall i John Major fel y Prif Weinidog.➤ 6 Mai – Agorwyd Twannel y Sianel gan gysylltu Llundain a Pharis drwy reilffordd.➤ 9 Rhagfyr – Cyhoeddodd y Tywysog Charles a'r Dywysoges Diana eu bod yn gwahanu.	<ul style="list-style-type: none">➤ 3 Mawrth – Cyhoeddwyd annibyniaeth Bosnia. Pleidleisiodd mwyafrif y boblogaeth o blaid annibyniaeth mewn refferendwm ond dilynwyd hynny gan ryfel rhwng y boblogaeth Serbaidd, Mwslimaidd a'r Croatiaid.➤ 17 Mawrth – Pleidleisiodd mwyafrif poblogaeth De Affrica o blaid cynigion i newid y cyfansoddiad mewn refferendwm.➤ 25 Ebrill – Goresgynnwyd prifddinas Afghanistan, Kabul, gan luoedd Mwslimaidd y Mujahidin.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 14 Gorffennaf – Cafodd dau frawd o Gastell-nedd eu rhyddhau gan y Llys Apêl yn Llundain wedi iddynt dreulio saith mlynedd yn y carchar am lofruddiaeth nad oeddynt wedi'i chyflawni.➤ Medi – Bu Tanni Grey yn fuddugol yn y cystadlaethau isod yng Ngemau Paralympaidd Barcelona – 100 metr, 200 metr, 400 metr a 500 metr i fenywod mewn cadair olwyn. Er iddi ddod yn ail yn y ras 800 metr, diarddelwyd y wraig fuddugol wedi'r gystadleuaeth.➤ Lanswyd y gwasanaeth radio cymunedol dwyieithog cyntaf ym Mhrydain, sef Radio Ceredigion.		<ul style="list-style-type: none">➤ 3 Tachwedd – Etholwyd Bill Clinton yn Arlywydd yr Unol Daleithiau.
1993	<ul style="list-style-type: none">➤ 9 Mawrth – Yn Llys y Goron, Caernarfon, cafwyd Siôn Aubrey Roberts o Langefni, Ynys Môn, yn euog o feddu ar ffrwydron ac o anfon bomiau llythyr trwy'r post at Geidwadwyr amlwg yn ogystal ag at aelodau o'r heddlu.	<ul style="list-style-type: none">➤ 22 Ebrill – Llofruddiwyd Steve Lawrence.➤ 29 Ebrill – Agorwyd Palas Buckingham i'r cyhoedd am y tro cyntaf.➤ 3 Medi – Sefydlwyd y Blaid UKIP.➤ 15 Rhagfyr – Arwyddwyd Datganiad Stryd Downing a oedd yn hyrwyddo	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Ionawr – Rhannwyd Tsiecoslofacia'n ddwy ran. Ffurfiwyd y Weriniaeth Tsiec a Slofacia fel gwledydd annibynnol.➤ 13 Medi – Arwyddodd yr Israeliaid a'r Palesteiniaid gytundeb heddwch yn Washington.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 15 Mawrth – Agorwyd fferm wynt Penrhyddlan a Llidiart-y-waun, y fwyaf y tu allan i'r Unol Daleithiau ar y pryd.➤ 7 Ebrill – Bu'n rhaid i un o ganghennau'r Seiri Rhyddion yn ne Cymru gau am bum mlynedd wedi iddi gynnal cyfarfodydd yn Gymraeg.➤ 20 Awst – Enillodd Colin Jackson y ras 110 metr dros y clwydi ym Mhencampwriaethau'r Byd, a hynny mewn 12.91 eiliad. Felly, cipiodd y fedal aur a record y byd.➤ 9 Medi – Arestwyd wyth o unigolion wedi i lori a oedd yn cludo gwerth £3 miliwn o ddarnau arian 10 ceiniog o'r Bathdy Brenhinol yn Llantrisant, gael ei chipio ddeuddydd ynghynt.➤ 21 Hydref – Pasiwyd ail Ddeddf yr Iaith Gymraeg i hyrwyddo'r iaith Gymraeg yng Nghymru.➤ 17 Tachwedd – Dangoswyd y ffilm 'Dafydd' yng Ngŵyl Ffilm Ryngwladol Aberystwyth.	<p>trafodaethau ynghylch dyfodol Gogledd Iwerddon.</p>	<ul style="list-style-type: none">➤ 30 Medi – Bu farw 30,000 o bobl o ganlyniad i ddaeargryn yn nhalaith Maharashtra, India.➤ 4 Hydref – Daeth ymgais i ddisodli'r Arlywydd Yeltsin ym Moscow i ben wrth i luoedd Rwsia adfeddiannu senedd y wlad.➤ 1 Tachwedd – Daeth cytundeb Maastricht i rym gan dynnu gwledydd yr Undeb Ewropeaidd yn nes at ei gilydd.➤ 22 Rhagfyr – Daeth y system apartheid i ben yn Ne Affrica wrth i'r senedd bleidleisio o blaid mabwysiadu cyfansoddiad newydd dros dro.
--	---	--	---

	Dyma'r ffilm gyntaf yn y Gymraeg lle roedd y prif gymeriad yn agored hoyw.		
1994	<ul style="list-style-type: none">➤ 9 Chwefror – Cyhoeddwyd bod y ffilm Hedd Wyn wedi ei henwebu ar gyfer Oscar, y ffilm gyntaf erioed yn y Gymraeg i dderbyn yr anrhydedd.➤ 6 Ebrill – Pleidleisiodd yr Eglwys yng Nghymru o drwch blewyn yn erbyn caniatáu i'r 62 merch a oedd yn ddiaconiaid yn yr Eglwys gymryd y cam naturiol nesaf a chael eu hurddo'n offeiriaid.➤ 9 Mehefin – Yn 27 mlwydd oed, Eluned Morgan o Gaerdydd oedd yr aelod ieuengaf oll o Senedd Ewrop pan etholwyd hi dros Orllewin a Chanolbarth Cymru. Cynhaliwyd y seremoni gyflwyno ar 22 Mawrth.➤ 24 Rhagfyr – Fel rhan o raglen breifateiddio pyllau glo Prydain, trosglwyddwyd pwll dwfn olaf de Cymru, Glofa'r Tŵr yn Hirwaun, i ofal ei weithwyr.	<ul style="list-style-type: none">➤ 12 Mawrth – Ordeiniwyd yr offeiriad benywaidd gyntaf gan yr Eglwys yn Lloegr.➤ Ebrill – Cynhaliwyd achos llys cyntaf Fred a Rosemary West. Cafwyd y ddau yn euog o lofruddio o leiaf 30 o bobl rhyngddynt.➤ 1 Gorffennaf – Rhoddwyd Hong Kong yn ôl i ddwylo cyfreithiol Tsieina, ar ôl mwy na 150 o flynyddoedd o dan reolaeth Prydain.➤ 21 Gorffennaf – Etholwyd Tony Blair yn arweinydd ar y Blaid Lafur.➤ 26 Awst – Daeth y Ddeddf Masnachu ar y Sul i rym.➤ 14 Tachwedd – Lansiwyd gwasanaethau rheilffyrdd yr Eurostar am y tro cyntaf.	<ul style="list-style-type: none">➤ 22 Ebrill – Bu farw'r cyn-Arlywydd Richard Nixon.➤ 6 Mai – Plaid yr ANC, o dan arweiniad Nelson Mandela, oedd yn fuddugol yn etholiad De Affrica.➤ 27 Mai – Dychwelodd yr awdur Alexander Solzhenitsyn i Rwsia, 20 mlynedd wedi iddo gael ei alltudio.➤ 31 Awst – Yng Ngogledd Iwerddon wedi 25 mlynedd o derfysgoedd, cyhoeddwyd cadoediad gan yr IRA.➤ 11 Rhagfyr – Cafwyd ymosodiad gan luoedd Rwsia ar Chechenya, y weriniaeth a gyhoeddodd annibyniaeth ar Moscow yn 1991.

1995	<ul style="list-style-type: none">➤ 26 Mehefin – Cyhoeddodd John Redwood ei fod yn ymddiswyddo fel Ysgrifennydd Gwladol Cymru er mwyn herio John Major fel arweinydd y Blaid Geidwadol a Phrif Weinidog y wlad.➤ Medi – Dirwywyd cwmni Nuclear Electric mewn llys yn yr Wyddgrug am fod yn ddiotal ar ôl damwain yn Atomfa Wylfa, Ynys Môn, ar 31 Gorffennaf 1993.➤ 16 Tachwedd – Bu farw'r hanesydd Gwyn Alf Williams.➤ 22 Rhagfyr – Cyhoeddodd Comisiwn y Mileniwm na fyddai'n cefnogi cynllun Ymddiriedolaeth Tŷ Opera Caerdydd.➤ 22 Rhagfyr – Penderfynodd Comisiwn y Mileniwm fuddsoddi yng nghynlluniau Undeb Rygbi Cymru i adeiladu stadiwm newydd erbyn cystadleuaeth Cwpan y Byd 1999.	<ul style="list-style-type: none">➤ 5 Mai – Erbyn hyn nid oedd gan y Ceidwadwyr reolaeth ar un o gynghorau'r Alban na Chymru.➤ 6 Mai – Cynhaliwyd dathliadau o gwmpas Prydain i ddynodi 50 mlynedd ers Diwrnod VE.➤ O ganlyniad i gyfres o isetholiadau cafwyd cwmp aruthrol yng nghyfanswm y seddau Ceidwadol gan fygwth y Llywodraeth fwyafrifol.➤ 1% yn unig o boblogaeth Prydain (600,000) oedd â chysylltiad â'r we yn y flwyddyn hon.	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Ionawr – Daeth Sweden, y Ffindir ac Awstria yn rhan o'r Gymuned Ewropeaidd.➤ 17 Ionawr – Tarodd daeargryn Kobe yn Siapan gan ddinistrio rhannau helaeth o'r ddinas.➤ 19 Ebrill – Lladdwyd 168 o bobl yn yr Unol Daleithiau gan fom a osodwyd gan eithafwyr adain dde. Ffrwydrodd y bom mewn adeilad yn ninas Oklahoma.➤ 5 Medi – Condemniwyd Ffrainc wedi iddynt gynnal profion ar fom niwclear yn Ynys Mururoa yn ne'r Cefnfor Tawel.➤ 4 Tachwedd – Llofruddiwyd Yitzhak Rabin, Prif Weinidog Israel, gan Iddew a oedd yn gwrthwynebu'r cytundeb a wnaed gyda'r Palesteiniaid.➤ 20 Rhyfel – Daeth lluoedd NATO yn gyfrifol am gadw'r heddwch yn Bosnia.
------	---	--	---

1996	<ul style="list-style-type: none">➤ 15 Chwefror – Bu trychineb ar arfordir Penfro pan hwyliodd llong 147,000 tonnau o'r enw Sea Empress i borthladd Aberdaugleddau. Cafodd y llong ei dal ar greigiau, ac o ganlyniad, gollyngwyd dros chwe mil o dunelli o olew i'r môr. Am rai dyddiau bu'r Sea Empress a'r drychineb yn destun trafod ar draws y byd.➤ 1 Ebrill – Daeth trefniant newydd o awdurdodau lleol yng Nghymru. Diflannodd yr wyth sir a'r 37 dosbarth a chafwyd 22 awdurdod unedig yn eu lle.➤ 31 Mai – Am y tro cyntaf yn ei hanes, bu'n rhaid i'r Frenhines Elizabeth ganslo ymrwymiad ym Mhrydain oherwydd protest gan rai a wrthwynebai ei hymweliad ag Aberystwyth. Roedd y protestwyr yn cynnwys trigolion lleol a myfyrwyr o Neuadd Pantycelyn.	<ul style="list-style-type: none">➤ 13 Mawrth – Lladdfa Dunblane – Lladdwyd 16 o blant, athrawes a'r llofrudd ei hun, Thomas Hamilton, mewn ysgol gynradd yn Dunblane, Stirling, Yr Alban. Y digwyddiad oedd y gyflafan waethaf yn hanes Prydain yn yr oes fodern.➤ 2 Mai – Collwyd 578 o seddau gan y Blaidd Geidwadol mewn etholiadau Llywodraethau lleol.➤ 28 Awst – Daeth priodas y Tywysog Charles a Diana, Tywysoges Cymru, i ben.➤ 12 Hydref – Edwinodd mwyafrif y Llywodraeth Geidwadol i un sedd yn unig.➤ 16 Hydref – Cyhoeddodd y Llywodraeth gynlluniau i wneud i ddrylliau llaw fod yn anghyfreithlon wedi cyflafan Dunblane.	<ul style="list-style-type: none">➤ 29 Ebrill – Saethwyd 34 o bobl yn farw gan ŵr arfog yn Hobart, Tasmania.➤ 31 Mai – Etholwyd Benjamin Netanyahu yn Brif Weinidog ar Israel.➤ 4 Awst – Agorwyd y Gemau Olympaidd yn Atlanta gan y cynbencampwr bocsio Muhammad Ali.➤ 28 Hydref – Goresgynnwyd Afghanistan gan y gwrthryfelwyr Islamaidd, y Taliban.➤ 5 Tachwedd – Ail-etholwyd Bill Clinton yn Arlywydd yr Unol Daleithiau.
------	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none">➤ 5 Mehefin – Agorwyd pont newydd dros afon Hafren gan y Tywysog Charles.➤ Awst – Arweiniodd newidiadau yn y gwasanaeth a gynigai BBC Radio Cymru at anghydfod ymhlith darlledwyr a'r beirdd a gymerai ran yn y rhaglen boblogaidd 'Talwrn y Beirdd'.		
1997	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Mai – Am y tro cyntaf ers 91 o flynyddoedd, nid oedd un Aelod Seneddol Ceidwadol yng Nghymru wedi'r Etholiad Cyffredinol.➤ 18 Medi – Pleidleisiodd Cymru o blaid datganoli a chael Cynulliad.➤ 2 Rhagfyr – Roedd ffermwyr da byw wedi cael digon ar weld prisiau eu gwartheg yn gostwng tra oedd cig rhad yn Iwerddon a gwledydd eraill Ewrop yn cael ei fewnforio. Penderfynodd rhai gynnal gwarchae ym mhorthladd Caergybi ac Abergwaun.➤ 13 Rhagfyr – Anafwyd cefn capten tîm rygbi Cymru, Gwyn	<ul style="list-style-type: none">➤ 30 Mawrth – Lanswyd 'Channel 5', pumed sianel deledu ddaearol Prydain, y gyntaf ers Tachwedd 1982.➤ 1 Mai – Enillwyd yr etholiad cyffredinol gan y Blaid Lafur, a daeth Tony Blair yn Brif Weinidog.➤ 1 Gorffennaf – Daeth Hong Kong o dan reolaeth swyddogol China gan ddod â rheolaeth Prydain i ben.➤ 31 Awst – Bu farw Diana, Tywysoges Cymru, mewn damwain car ym Mharis.➤ 11 Medi – Pleidleisiodd yr Alban o blaid datganoli.➤ 18 Medi – Pleidleisiodd Cymru o blaid datganoli.	<ul style="list-style-type: none">➤ 19 Chwefror – Bu farw arweinydd Tsieina Deng Xiaoping.➤ 4 Gorffennaf - Glaniodd y llong ofod Pathfinder ar blaned Mawrth gan anfon y lluniau manwl cyntaf o'r blaned yn ôl i'r ddaear.➤ 15 Gorffennaf – Llofruddiwyd y cynllunydd ffasiwn Gianni Versace yn Miami, Unol Daleithiau America.

	Jones, yn ddifrifol mewn gêm gynghrair.		
1998	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 28 Chwefror – Enillodd Iwan Thomas y fedal aur ym Mhencampwriaeth Ewrop drwy redeg y ras 400 metr. ➤ 16 Ebrill – Roedd y Cymro Dafydd Rhys Williams yn aelod o griw'r wennol ofod Columbia, a daniwyd i'r entrychion o Cape Canaveral, Fflorida. Anfonodd neges Gymraeg o'r gofod mewn cyfweiliad a ddarllledwyd ar y rhaglen 'Wales Today'. ➤ 15 a 16 Mehefin – Cynhaliwyd yr Uwchgynhadledd Ewropeaidd yng Nghaerdydd, a chroesawyd 15 pennaeth gwlad a 1,500 o swyddogion i'r brifddinas. ➤ 12 Medi – Enillodd Iwan Thomas y fedal aur ym Mhencampwriaeth y Byd, De Affrica, drwy redeg y ras 400 metr. ➤ 18 Medi – Enillodd Iwan Thomas y fedal aur o drwch blewyn yng Ngemau'r 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Ebrill – Arwyddwyd Cytundeb Gwener y Groglith, cytundeb rhwng y DU a Llywodraethau Iwerddon i sefydlu Cynulliad yng Ngogledd Iwerddon. ➤ 9 Mai – Cynhaliwyd Cystadleuaeth Cân Eurovision yn Birmingham yn yr Arena Dan Do Genedlaethol. ➤ 23 Mai – Cynhaliwyd refferendwm ar Gytundeb Gwener y Groglith yng Ngweriniaeth Iwerddon a Gogledd Iwerddon gyda 95% a 71% yn cefnogi'r trefniant. ➤ 9 Tachwedd – Cafodd y Ddeddf Hawliau Dynol Gydsyniad Brenhinol. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 24 Ebrill – Dienyddiwyd 22 o bobl yn gyhoeddus yn Rwanda, Affrica. Cafwyd nhw yn euog o lofruddiaethau yn ystod y gyflafan yn y wlad yn 1994. ➤ 14 Mai – Bu farw'r canwr poblogaidd Frank Sinatra. ➤ 19 Rhagfyr – Pleidleisiodd Tŷ'r Cynrychiolwyr yn yr Unol Daleithiau o blaid uchelgyhuddo'r Arlywydd Bill Clinton oherwydd yr hyn a ddatgelwyd am ei berthynas â Monica Lewinsky.

	<p>Gymanwlad drwy redeg y ras 400 metr.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ 27 Hydref – Syfrdanwyd y wlad pan gyhoeddodd Ron Davies ei fod yn ymddiswyddo o'i swydd fel Ysgrifennydd Gwladol.➤ 2 Tachwedd – Cyhoeddodd yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol ei bod wedi codi dros £4 miliwn i brynu rhannau helaeth o'r Wyddfa, y mynydd uchaf a'r enwocaf yng Nghymru.		
1999	<ul style="list-style-type: none">➤ Ionawr – Pontypridd oedd y gymuned ddiweddaraf i gael ei tharo gan firws peryglus llid yr ymennydd, bu farw un bachgen 15 oed a dau oedolyn. Erbyn canol Chwefror roedd cyfanswm o 13 o blant ac oedolion wedi'u taro gan yr aflwydd.➤ 20 Chwefror – Cyhoeddwyd mai Alun Michael fyddai olynnydd Ron Davies fel arweinydd y Blaid Lafur yng Nghymru.➤ 22 Ebrill – Urddwyd arlunydd mwyaf poblogaidd Cymru,	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Ionawr – Penderfynodd Prydain beidio ag ymuno â'r Arian Sengl Ewropeaidd.➤ 26 Mawrth – Talwyd cyfanswm o ddau biliwn o bunnoedd mewn iawndal i 100,000 o gyn-lowyr a fu'n dioddef o glefyd yr ysgyfaint wedi blynyddoedd o weithio ym meysydd glo Prydain.➤ 1 Ebrill – Cyflwynwyd yr isafswm cyflog ar draws y Deyrnas Unedig.➤ 31 Rhagfyr – Cynhaliwyd dathliadau i ddynodi'r Mileniwm ar draws y wlad, gan gynnwys agoriad swyddogol Cromen y Mileniwm yn ogystal â	<ul style="list-style-type: none">➤ 12 Chwefror – Methodd yr ymgais i uchelgyhuddo'r Arlywydd Clinton.➤ 24 Mawrth – Er mwyn ceisio atal ymgais y Serbiaid i alltudio rhai o dras Albania o dalaith Kosovo, dechreuodd awyrennau NATO fomio Iwgoslafia.➤ 3 Mehefin – Cytunodd yr Arlywydd Milosevic, arweinydd Iwgoslafia, i delerau cynllun heddwch yn Kosovo. Daeth bomio NATO i ben.➤ 2 Awst – Lladdwyd dros 300 o bobl mewn damwain trên yn India.➤ 11 Awst – Gwelwyd eclips haul cyflawn mewn rhai rhannau o'r byd.

	<p>Kyffin Williams, yn farchog mewn seremoni yng Nghastell Caerdydd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 26 Mai – Cynhaliwyd cyfarfod cyntaf Llywodraeth y Cynulliad yng Nghaerdydd. ➤ 26 Mehefin – Chwaraewyd y gêm gyntaf yn Stadiwm y Mileniwm, y maes chwaraeon newydd yng Nghymru. 	<p>dadorchuddio'r 'London Eye' yn Llundain.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 17 Awst – Tarodd daeargryn ogledd-orllewin Twrci gan ladd miloedd o bobl.
2000	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mai – Myrddin ap Dafydd yn cael ei benodi'n fardd plant Cymru. ➤ 24 Mai – Agor Gerddi Botaneg Cenedlaethol Cymru yn Llanarthne. ➤ 28 Mai – Donald Watts Davies o Dreorci yn marw - arloeswr ym myd cyfrifiaduron. ➤ Awst – Cynnal yr Eisteddfod Genedlaethol yn Llanelli. ➤ 25 Medi – Y bardd offeiriad R.S. Thomas yn marw. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Ionawr – Agor y 'Cromen y Mileniwm' yn Llundain. ➤ 12 Mai – Agor amgueddfa Tate Modern yn Llundain. ➤ 14 Gorffennaf – Y sioe realaeth deledu 'Big Brother' yn dechrau. ➤ Y flwyddyn 2000 oedd y flwyddyn wlypaf yn y Deyrnas Unedig ers dechrau cadw cofnodion tywydd. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Ionawr – Gisbourne, Seland Newydd oedd y ddinas gyntaf i groesawu'r mileniwm newydd. ➤ 15 Medi – 1 Hydref – Gemau Olympaidd Sydney yn Awstralia. ➤ 4 Mawrth – Rhyddhau Playstation 2 yn Siapan. ➤ 21 Mawrth – Y Pab John Paul II yn mynd ar daith swyddogol i Israel.
2001	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Mawrth – Peter Clarke yn dod yn Gomisiynydd Plant Cymru. ➤ 22 Chwefror – Cledwyn Hughes y gwleidydd o Fôn yn marw. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 19 Chwefror – Argyfwng Clwy Traed a'r Genau yn dechrau. ➤ 17 Mawrth – Agor Prosiect Eden yng Nghernyw. ➤ 29 Ebrill – Cyfrifiad yn y Deyrnas Unedig. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 13 Ionawr – Daeargryn yn taro El Salvador gan ladd 800 o bobl. ➤ 15 Ionawr – Dechrau Wikipedia ar y we. ➤ 23 Ionawr – Digwyddiad Sgwâr Tiananmen, yn Beijing - hyd at

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 26 Ebrill – Y bardd a'r llenor Dafydd Rowlands yn marw. ➤ 1 Mehefin – Agoriad swyddogol argae Bae Caerdydd. ➤ Mehefin – Mei Mac yn dod yn Fardd Plant Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 7 Mehefin – Etholiad cyffredinol. Y Blaid Lafur yn ennill a Tony Blair yn parhau fel Prif Weinidog. 	<p>saith o bobl yn llosgi eu hunain mewn protest.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Chwefror – Yr Unol Daleithiau a Phrydain yn bomio Iraq. ➤ 11 Medi – Ymosodiad ar Ganolfan Masnach y Byd, Efrog Newydd – bu farw bron i 3000 o bobl. ➤ 31 Awst – Cynhadledd y Byd yn erbyn hiliaeth yn cael ei chynnal yn Durban, De Affrica
2002	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mehefin – Menna Elfyn yn dod yn Fardd Plant Cymru. ➤ 23 Gorffennaf – Archesgob Cymru, Rowan Williams yn cael ei ethol yn Archesgob Caergaint. ➤ Awst – Eisteddfod Genedlaethol Tyddewi. Myrddin ap Dafydd yn ennill ei ail gadair. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 14 Ionawr – Diwedd yr argyfwng Clwy'r Traed a'r Genau ym Mhrydain. ➤ 27 Chwefror – Marw Spike Milligan y comediwr. ➤ 25 Gorffennaf – Gemau'r Gymanwlad yn cael eu cynnal ym Manceinion. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Medi – Y Swistir yn dod yn aelod o'r Cenedloedd Unedig. ➤ 8 -24 Chwefror – Gemau Olympaidd y Gaeaf - Salt Lake City, Utah, Unol Daleithiau America.
2003	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 3 Mai – Etholiadau'r Cynulliad. Llafur yn ennill. ➤ Mehefin – Ceri Wyn Jones yn dod yn Fardd Plant Cymru. ➤ Awst 2003 – Eisteddfod Genedlaethol Maldwyn a'r Gororau. Tywydd poeth iawn. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 15 Chwefror – Protestiadau yn Llundain yn erbyn rhyfel Iraq. Dros 2 filiwn o bobl - ac felly'r brotest fwyaf yn hanes Prydain. ➤ Mawrth ac Ebrill – rhyfel Iraq. ➤ 1 Awst – Dechrau Ymchwiliad Hutton i farwolaeth Dr David Kelly a'r arfau dinistriol honedig yn Iraq. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 24 Hydref – Taith fasnachol olaf Concorde fel awyren gyflym ar ôl 27 mlynedd.

2004	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 Ionawr – Bu farw'r awdur Islwyn Ffowc Elis. ➤ 21 Chwefror – Bu farw'r pêldroediwr John Charles. ➤ Mehefin – Tudur Dylan Jones yn dod yn Fardd Plant Cymru. ➤ 26 Tachwedd – Agor Canolfan y Mileniwm yng Nghaerdydd. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 13 Gorffennaf – Deddf yn dod i rym i roi hawl i bobl gerdded yng nghefn gwlad. ➤ 16 Awst – Glaw trwm a llifogydd ym mhentref Boscastle yng Nghernyw. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 13 -29 Awst – Gemau Olympaidd yn Athen. ➤ 26 Rhagfyr – Tsunami anferth ar arfordir gorllewinol Sumatra, Indonesia. Tua 250,000 o bobl wedi eu lladd.
2005	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 Ionawr – Cyngerdd mawr yng Nghaerdydd i godi arian i gynorthwyo dioddefwyr y Tsunami. ➤ 21 Ebrill – Gwynfor Evans, cyn-Lywydd Plaid Cymru yn marw yn 92 oed. ➤ Mehefin – Mererid Hopwood yn dod yn Fardd Plant Cymru. ➤ 17 Hydref – Agor Amgueddfa Genedlaethol y Glannau yn Abertawe. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Ionawr – Y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth yn dod i rym. ➤ 18 Chwefror – Deddf i wahardd hela gyda chŵn. ➤ 21 Ebrill – Deddf i roi cydnabyddiaeth swyddogol i Aeleg yr Alban. ➤ 5 Mai – Etholiad Cyffredinol. Y Blaid Llafur yn ennill a Tony Blair yn aros fel Prif Weinidog. ➤ 24 Tachwedd – Hawl gan dafarndai yn Lloegr a Chymru aros ar agor am 24 awr. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 20 Ionawr – George Bush yn dechrau ar ei ail dymor fel Arlywydd yr Unol Daleithiau. ➤ 2 Ebrill – Y Pab Ioan Pawl II yn marw. ➤ 19 Ebrill – Benedict XVI yn cael ei ethol yn Bab. ➤ 8 Hydref – Daeargryn yn Kashmir a 80,000 o bobl yn marw.
2006	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Mawrth – Agoriad swyddogol adeilad y Senedd yng Nghaerdydd. ➤ Mai – Yr anthem 'Mae wlad fy nhadau' yn 150 oed. ➤ Mehefin – Gwyneth Glyn yn dod yn Fardd Plant Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 20 Ionawr – Morfil wedi ei ddarganfod yn nofio yn afon Tafwys yn Llundain. ➤ 5 Ebrill – Achos o fflw adar yn Cellardyke, Fife, yr Alban – yr achos cyntaf ym Mhrydain ➤ Mehefin – Y Frenhines Elizabeth yn 80 oed. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Ionawr – Rwsia yn atal gwerthu nwy i Wcráin. ➤ 27 Ionawr – Dathlu 250 o flynyddoedd ers geni Wolfgang Amadeus Mozart y cerddor a'r cyfansoddwr.

	<ul style="list-style-type: none">➤ Awst – Eisteddfod Genedlaethol yn Abertawe ac Eigra Lewis Roberts yn ennill y goron.➤ Penodi Gwyn Thomas yn Fardd Cymru yn dilyn Gwyneth Lewis.		<ul style="list-style-type: none">➤ 10-26 Chwefror – Gemau Olympaidd y gaeaf yn Torino, yr Eidal.➤ 9 Gorffennaf – Yr Eidal yn ennill Cwpan Pêl-droed y Byd➤ 15 Gorffennaf – Twitter (Trydar) yn cael ei lansio.➤ 9 Hydref – Gogledd Korea yn honni iddyn nhw gynnal arbrawf niwclear.➤ 30 Tachwedd – Teiffŵn Durian yn taro ynnysoedd y Philippines.
2007	<ul style="list-style-type: none">➤ 2 Ionawr – Arolwg yn cyhoeddi bod 8 allan o'r deg lle lleiaf iach i fyw yma yng Nghymru.➤ 9 Chwefror – Eira mawr ar draws y wlad i gyd.➤ 1 Ebrill – Dileu tâl am bresgripsiwn yng Nghymru.➤ 2 Ebrill – Gwahardd ysmygu mewn mannau cyfyng cyhoeddus.➤ Mehefin – Caryl Parry Jones yn dod yn Fardd Plant Cymru.➤ Awst – Yr Eisteddfod Genedlaethol yn yr Wyddgrug.	<ul style="list-style-type: none">➤ 3 Mai – Madeleine McCann, merch fach bron yn 4 oed yn diflannu o le gwyliau yn Portiwgal.➤ 21 Gorffennaf – Yr olaf o lyfrau J.K. Rowling yn dilyn hanes Harry Potter, yn cael ei gyhoeddi ac yn gwerthu dros 11 miliwn copi mewn 24 awr.	<ul style="list-style-type: none">➤ 1 Ionawr – Bwlgaria a Romania yn dod yn aelodau o'r Undeb Ewropeaidd.➤ 1 Mawrth – Lansio Blwyddyn Ryngwladol y Pegynau, sef astudiaeth o begwn y de a phegwn y gogledd.➤ 28 Mehefin – Tywydd anghyffredin o boeth yn Ewrop ac un ar ddeg o bobl yn marw yng ngwlad Groeg o effeithiau'r gwres.➤ 6 Medi – Y tenor byd-enwog Luciano Pavarotti yn marw.

2008	<ul style="list-style-type: none">➤ 18 Chwefror – Methiant fu ceisio cyhoeddi papur dyddiol Cymraeg.➤ 16 Ebrill – Agor canolfan enfawr Amazon ar gyrion Abertawe ond sydd yn sir Castell-nedd Port Talbot.➤ Mehefin – Ifor ap Glyn yn dod yn Fardd Plant Cymru.➤ Awst – Yr Eisteddfod Genedlaethol yng Nghaerdydd. Dic Jones yn Archdderwydd.➤ 20 Tachwedd – Alun Ffred Jones fel gweinidog Llywodraeth Cymru, yn defnyddio'r Gymraeg am y tro cyntaf mewn cyfarfod o Lywodraeth Ewrop ym Mrwsel.	<ul style="list-style-type: none">➤ 18 Chwefror – Llywodraeth Prydain yn gorfod cenedlaetholi'r banc Northern Rock.	<ul style="list-style-type: none">➤ 21 Ionawr – Gwerth arian yn y marchnadoedd stoc yn cwmpo, yn dilyn argyfwng morgeisi <i>subprime</i>.➤ 3 Chwefror – Arwyddion pendant o'r marchnadoedd stoc o argyfwng economaidd ar draws y gwledydd gorllewinol, gan gynnwys yr Unol Daleithiau ac Ewrop.➤ 14 Mehefin – Daeargryn mawr yn Japan.➤ 8 - 24 Awst – Gemau Olympaidd yr haf yn Beijing, Tsieina.➤ 4 Tachwedd – Ethol Barack Obama yn Arlywydd yr Unol Daleithiau.
2009	<ul style="list-style-type: none">➤ 5 Ionawr – Tywydd oer iawn dros y wlad i gyd.➤ 10 Ionawr – Eluned Phillips, bardd ac awdur, yn marw yn 93 oed.➤ Mehefin – Twm Morris yn dod yn Fardd Plant Cymru.➤ 21 Gorffennaf – Y rasys cyntaf yn cael eu cynnal ar gae rasio ceffylau newydd Cymru yn Ffos-las, sir Gaerfyrddin.	<ul style="list-style-type: none">➤ 6 Ionawr – Holl siopau Woolworths yn cau ar ôl i'r cwmni i'r wal ym mis Tachwedd 2008. Caewyd 813 o siopau a chollwyd 27,000 o swyddi.➤ 19 Ionawr – Problemau gyda nifer o'r banciau, gan gynnwys Lloyds TSB, Royal Banc of Scotland a'r Halifax.➤ 2 Chwefror – Eira trwm dros ran helaeth o'r wlad.➤ 2 Ebrill – Protestiadau yn Llundain adeg Uwchgynhadledd G-20	<ul style="list-style-type: none">➤ 26 Ionawr – System wleidyddol ac ariannol Gwlad yr Iâ yn methu.➤ 7 Chwefror – Yn Awstralia, tanau mawr yn digwydd yn y coedwigoedd o gwmpas Melbourne.➤ 2 Ebrill – Ail uwchgynhadledd G-20 yn Llundain yn canolbwyntio ar y sefyllfa economaidd a oedd yn gwaethygu.

	<ul style="list-style-type: none">➤ 22 Gorffennaf – Tîm pêl droed Caerdydd yn symud o Barc Ninian i'w stadiwm newydd.➤ 1 Awst – Yr Eisteddfod Genedlaethol yn y Bala.➤ 12 Awst – Dechrau symud o system ddarlledu analog i system ddigidol yng Nghymru➤ 18 Awst – Y bardd a'r Archdderwydd Dic Jones yn marw.➤ 9 Rhagfyr – Carwyn Jones yn dod yn Brif Weinidog Llywodraeth Cymru.	<ul style="list-style-type: none">➤ 29 Ebrill – Achosion o ffliw moch yn Lloegr.➤ 15 Gorffennaf – Harry Patch yn marw yn 111 oed. Ef oedd yr olaf o'r milwyr a fu'n ymladd yn y Rhyfel Byd Cyntaf.➤ Erbyn diwedd y flwyddyn roedd tua 80% o boblogaeth Prydain yn gallu mynd ar y we.	<ul style="list-style-type: none">➤ 11 Mehefin – Gofid am y ffliw moch H1N1 yn dod yn broblem fyd-eang.➤ 25 Mehefin – Michael Jackson, y canwr a'r perfformiwr, yn marw.➤ 20 Tachwedd – Yn Cern ailddechreuodd y Peiriant Gwrthdaro Hadronau Mawr.
--	--	---	--